

informační servis č.45

CENA 2 Kčs

NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO 30.1.1990

časopisu sport

- v listě:** Ztlumené fanfáry • Státní převrat se konat nebude!
• Je možné odpustit, ale ne zapomenout • Apel rodičů
• Nechceme zavřít oči a umřít • "Havel na Wawel" • atd...

REVOLUCE? NEŘÍKEJTE, KDE?

Pomalu se stáváme hrdi na naši Něžnou Revoluci. Ze všech stran se valí ujištění, jací jsme to borci. Hlavně zůstat smetotví. A sednout si, psát memoáry, paměti, stavět pomníky hrdinům, kteří ten ošklivý režim zbouřali.

Mám problém, přátelé. Já totiž tu revoluci nějak nevidím.

Ne že by tu změny nebyly, ne že by pan Havel nebyl hlídán někým jiným a hlavně: ne že by milióny kývavců a strojků náhle nezavrtěly hlavami. Jenže tento národ už tolikrát přísahal, nezvrátne se postavil...

Revoluce. Krásné, hrdé slovo. Po desetiletích zákazu svobodného myšlení si už málokdo klade otázku, co vlastně ta revoluce je, v čem spočívá. To se pak dá tahle nálepka nalepit na všechno na světě.

Tloukli nám dráčky, že revoluce je lokomotiva dějin, jak pravil Marx. My si lokomotivou představíme něčím fúzi, která všechno převálcuje a změní, rozrazí. Jenže Marx měl asi na mysli rychlost. V jeho době rychlíky ještě neexistovaly a lokomotiva byla rychlejší než... Když revoluce jako tempo, kterým se společnost proměňuje v jinou společnost. Tu revoluce způsobuje fakt, že lidé už chtějí žít jinak, v jiných hodnotách, než jsou ty oficiální vládní, a tak moc nad sebou, čí někomu

adekvátnějšímu, který obvykle ony hodnoty představuje. Revoluce je tedy svou podstatou změna morci. K takovýmto změnám ovšem dochází neustále, revoluce je specifická tím, že je provádí v krátkém čase a současně provede změny zcela zásadní, které jsou podmiňkou změn méně podstatných, ale lidí se bezprostředně dotýkajících.

Zdálo by se tedy, že naše něžná revoluce skončila úspěšně volbou "prvního opravdu dělnického prezidenta". Jenže revoluci se mívá změna reálného stavu, nikoliv novinové kecy. V našem případě tedy změna totalitní společnosti v demokratickou, resp. dosažení takového bodu, ze kterého již není návratu.

Nezbývá než se ptát, zda opravdu byl dosažen onen bod zvratu. Pro odpověď je třeba si zajít před 17. listopad 1989 a porovnat tehdejší stav s dnešním.

S odstavením G. Husáka se začal rozpadat kamenný monolit znormalizovaného Československa. Tomuto kamennému kvádru, ve kterém se zastavil čas, vedoucí podivná zeiskředitovaná parta, zvaná KSČ. Jako politickou stranu ji zlikvidovala sovětská okupace. Stala se mrtvým mechanismem, tvořeným těmi, kteří odvolali, a těmi, kteří aniž dobře chápou obtížnost morálních kritérií pro osobní kariéru. Víru v proklamované ideály měli jen straníci s vadou sluchu, zraku či intelektu. Úměrně odkvétání životní vitality velkých normalizátorů se takhle zem čím dál víc podobala polorozpadlému hradu, kterým se proháněl strašidla ŠtB.

A tato strana, udržovaná pohromadě jen dokonalým represivním aparát, jaká strana že vládla? Nebyli to spíše tuhá dírovoři, kteří tak důkladně strážili lid v podhradí, udržovali jej i obyvatelé zrcením v proměněnosti a strachu? Nebyly ony stranické a státní "osobnosti" spíše jen maňásky navlečenými komusi na ruku? Kdo tedy vlastně doopravdy vládl před 17. listopadem?!

V totalitním režimu je stabilizujícím prvkem státní aparát. Tento aparát je infiltrován a propojen s jedinou politickou stranou, která je platformou skutečného mocensko-politického života. Z tohoto života jsou masy lidí, skandující na Václaváku, jako bezprávní otroci vyloučeni. Pro takový aparát je výměna špiček aparátu změnou jen méně podstatnou: špičky vyjadřují mínění aparátu a jen obtížně ho mohou donutit k nějakým reformám (viz Gorbačov). Moloch režimu sedí v pohodlném křesle a pouhým škrtáním pera je schopen své protivníky uštvat. Při promyšlenější tak úce je dokáže vmanévrovat do chyb a omylů. Následuje diskreditace, vypískání a odstavení. V posledních letech se stalo jekešovské vedení, snažící se o udržení neudržitelného, nebezpečné pro skutečné vlastnické moci. Hrozba hospodářského krachu a následného revolučního vření vyžadovala jiný kurs. Změnu metod, změnu způsobů - maňásek prostě zastaral.

Nevím už, který představitel ÚV obhajoval svůj postoj k masakru 17. 11. tím, že vycházel jen z informací dodaných Federálním ministerstvem vnitra. Že by vždy dokonale informované FMV nevědělo, že svou chlácholivě zkrslující zprávou vmanipuluje vedení do postoje, který je jasnou politickou sebevraždou?

Pomalu se dovídáme, jakým bylo FMV státem ve státě. Když si člověk spočítá, kolikrát nám už noviny oznámily zrušení StB, a představ si, kolikrát to ještě oznámí, těžko bude používat minulý čas v řeči o potlačovaných mechanismech totalitní diktatury. Kdo ví o tom, jak se známé figury - StB rojí okolo Občanských fór, ať už by zasahovaly na obranu míru a socialismu (trestnost činnosti OF nadále podle platných zákonů trvá), či dokonce kdo zauvažoval o počtu neznámých příslušníků StB mezi činovníky OF a jiných seskupení, nemluví o výrazech zrovna sametových.

- Přitom StB lze bez velké útržky označit za zločineckou organizaci, která v zájmu "vyšších cílů" nerespektuje zákonnost. Jsou to pistolníci oné nomenklatury "mafie", jak bývalou moc, hýbající společností, trefně nazval pan Komárek, čímž své trefování - zdá se - ukončil. Takovéto gangsterské bandy tajných, špiónů a vyzvědačů si vynutila realita nepřátelsky rozděleného světa: na Východě navíc inspirovaná starou carskou tajnou policií, která měla ve světě už tehdy slušný zvuk. Tyto útvary jsou státní moci podřízeny jen v osobách svých velitelů a z důvodu efektivit utajení pracují bez kontroly jiné než vlastní. Rozsahem své nekontrolovatelné činnosti je StB schopna zajišťovat "mafii" dokonalou obrannou linii, ze které se tato "mafie" může přelévat do nově vznikajících politických sil. StB pracuje s nejlepší technikou, prostředky psychologie, dezinformace a masové manipulace ovládá skvěle. Od doby, kdy sovětské tanky zvolily v ČSSR nové místodržící, mohla jen perfektní represivní složka udržet režim v takové kvalitě, že v jeho pád donedávna málo věřil. A oprávněně, vždyť bratrství v nemorálnosti, cynismu a primitivním nadliství nezruší ani momentální ústup z pozic, ztráta vůdců a nutnost ukrývat zbraně. Není tak těžké uhodnout, co StB nyní asi dělá. Však oni soudruzi v SSSR brzy zavedou pořádek a pomohou, jen co uklidní ten gorbačovský bordel. Vydržíme třeba léta. A vítězný únor už klepe na dveře, když jsou flinty skovány. Demokracie se bohužel s "tajnou armádou" nevypořádá tak jednoduše jako diktatura, jak ukazují příklady Irska, Kolumbie či NSR.

U nás ovšem zdaleka nelze o demokracii mluvit. O nás bez nás se dohodlo u tajemného kulatého stolu, jak budou vypadat ty svobodné volby, aniž by se člověk aspoň dozvěděl, že se taková dohoda bude vůbec konat. KC OF je vehnáno do dialogu, jehož pravidla jsou neznámá, informovanost veřejnosti žádná a občanstvu se předkládají jenom upečená rozhodnutí. Dřív jsme aspoň věděli, že zasedá ÚV KSČ, a mohli se dohadovat, že se něco děje.

Demokratické či demokratizující se prostředí ovšem dává možnost dnešní opozici, tzn. dřívější "mafii", kritizovat vládu za každé uklouznutí na banánu, který právě ona svým zástupcům zanechala. I Herkules by z toho ztratil sílu čistit Augiášův chlév.

A lidé? Lidé se v listopadu a prosinci probrali ze spánku Šípkové Růženky a místo somnambulické chůze chtějí chodit po svých. Ale jde to ztuhla, když chybí opora loutkoherce, který za ně dříve mluvil, vedl je a nedal možnost sebou plácnout. Po 40ti letech mají naši spoluobčané v hlavách opravdu jen prázdno, které Studentská Unie nenaplní. Je zkouškové období, čímž studenti vypadli ze hry...

No a teď si zazpívejme ukolébavku o něžné, sametové revoluci.

J.K.S. (21.1.1990)

Malá revue pro umění a kritiku
paternoster

ZTLUMENÉ FANFÁRY

Když ve svém novoročním projevu oznámil Václav Havel pozvání dalajlámy do Československa, bylo to chápáno jednak jako naznačení nových rysů naší zahraniční politiky a na druhé straně jako pokračování důsledné a autentické linie "života v pravdě" naší včerejší opozice. Dnes bychom skutečně jen těžko hledali jednoznačnějšího, opravdovějšího a tak všeobecně uznávaného představitele jakéhokoli společenství v opozici vůči totalitě, než je právě dalajláma. Nepochybná je i jeho duchovní autorita, se kterou naši rezistence, kterou naznačil již v prosinci, byli schopni přivést do Prahy. Za svůj program nenásilného odporu a celoživotního úsilí o jeho naplnění po právu obdržel Nobelovu cenu za mír. Přestože v globálně geopolitických úvahách dalajláma představuje pouze duchovního vůdce počtem nepatrného národa (v Číně cca 3 milióny Tibetanů) bez vlastní reálné moci, je ve světě respektována jeho autorita. Právě zde se přímo vnučuje analogie s Chartou 77. Nikdo ze západních politiků, kteří se rozhodli oficiálně přijmout její představitele, se neohlížel na to, že CH 77 reprezentuje jen nepočetné společenství, ani na své nastávající potíže s naším tehdejším režimem. A přesně takto lidé rozuměli (v dozrívající revoluční vlně) novoročnímu pozvání: donekdávna utiskovaní přijmou dodnes utiskovaného a zároveň tak budou veřejně demonstrovat svůj nesouhlas s pekingským vedením.

Necelý měsíc poté, týden před dalajlámovou návštěvou Prahy, se však na této idylické představě začínají trhliny.

- V sobotním (27.1.) denním tisku jsme si mohli přečíst prohlášení Federálního ministerstva zahraničních věcí, že se jedná o návštěvu ryze soukromého charakteru, jak V. Havel osobně sdělil velvyslanci ČLR. Toto osobní sdělení prezident ostatně potvrdil při besedě v pardubickém divadle a naposledy pak na úskokové konferenci 29.1.

- V Lidových novinách č. 7, datovaných též 27.1., se k současným aktualitám pragmaticky vyslovuje Rudolf Zuka a v odstavci věnovaném návštěvě dalajlámy (na pozvání vlády!) varuje před hospodářskými riziky v souvislosti s významným a pro nás perspektivním čínským trhem.

- A do třetice názor nikoliv domácí, nikoliv publikovaný, zato hojně kolující ve spřáteleném Polsku: jak to, že V. Havel pozval v jednom proslovu papeže i dalajlámu?

Tato nesystematicky vybraná stanoviska ilustrují především různost pohledů na zdánlivě tak jednoznačnou záležitost, jakou se dalajláмова návštěva zdála v revolučním

kvasu. Avšak souběžně s tím poměňují i autenticitu chování a uvažování jejich nositelů. Jestliže v listopadu byli úhelným kamenem politické vězni, v prosinci šlo o ustavení vlády, tak leden žil našimi zahraničními vztahy. Od žonglování s jednorázovou omluvou sudetským Němcům, přes peripetie československo-polské konfederace, sondování šancí na jakousi středoevropskou alianci někdejších totalit, až po nadcházející návštěvu.

K ní teď blíže a podrobněji.

- Pokud se jedná o prohlášení FMZV a zvláště pak o jednoznačné podpoře teritoriální celistvosti ČLR, je to v souvislosti s dalajlámovou eufemismus. Každý přece ví, že teritoriální uspořádání Číny záleží především na vnitřních poměrech v této nejlidnatější zemi. Co se týče Tibetu, je známo, že 14. dalajláma se podrobil "mírovému osvobození Tibetu" čínskými vojsky roku 1950 bez násilného odporu a uprchl až o 9 let později, při povstání, kdy šlo o krk, a jak se později ukázalo, zřejmě si tím zachránil život. Nejde mu tedy přímo o deklarovanou samostatnost, ale předně o to, aby jeho národ mohl žít po svém. A tu je jasná souvislost mezi masakrem ve Lhasě 1988 a v Pekingu 1989. Ve vztahu Československa k Číně a Tibetu se tedy nejedná o posvátnou krávu celistvosti, ale o vnitřní mír v celé Číně.

- Je pravda, že vláda ČLR je na otázku Tibetu alergická. Ale pokud chceme vytvářet vlastní zahraniční politiku, budeme se muset otočit čelem ke světu. Nemůžeme k tomu jít jinak, že udržují styky např. s JAR a nevystupují na obranu tamních politických vězňů, a zároveň odkazovali dalajlámu kamsi mezi turisty, aby nám neunikl čínský trh. Nyní pro pragmatiky: reálná situace je dnes taková, že totality si už nemohou moc vyskakovat. Riziko ztráty trhu je tedy daleko menší, ale to je důsledek právě takových rozhodnutí, jakým je návštěva dalajlámy u nás. V této perspektivě vidím také budoucnost mezinárodních vztahů a náš vklad do světového dění.

- Závěrem k bratrům Polákům: je věcí každého, koho, kdy a jak si pozve, stejně jako je věcí pozvaného, komu, kdy a jak vyhoví. Zároveň nemůže nikdo nikomu zakazovat, aby si na základě takových reakcí udělal vlastní názor. Pozvání papeže je prakticky dárek našim občanům, jejichž velkou většinu tvoří katolíci, kteří ho dosud neměli možností spatřit. Naproti tomu stejné pozvání pro dalajlámu je výrazem naší vlastní a (doufejme) autentické zahraniční politiky.

-pt-

Č E Š T Í U M Ě L C Í W R O C L A W 89

VÝSTAVA, KTERÁ NIKDY NEBYLA NA MÍSTO URČENÍ

zahájení: 14.2.90 v 17.00 GALERIE MLADÝCH, Vodičkova 10, Praha 1

PLATNÝ ZÁKON NAŘIZUJE MLČENLIVOST!

(ROZHOVOR S MINISTREM VNITRA)

25.1. jsme navštívili pana ministra Sachera. Během dvouhodinové návštěvy nám poskytl následující rozhovor.

NTS: Pane ministře, můžete nám říci, jaké kroky jste podnikl v rámci reorganizace FMV a rozpuštění StB? Slyšeli jsme před deseti dny váš projev, v němž jste oznámil to, co bylo řečeno už před vánoci.

Sacher: Bylo zrušeno vše, co se týká vnitřního zpravodajství, a Správa vyšetřování a úřad na všech rovinách od okresu nahoru. Vyměnili jsme příslušníky okresních a krajských správ SNB, což s sebou přineslo uvolnění příslušníků. Z různých míst jsme dostávali dopisy, že starý náčelník, byl to vždy, základně příslušník StB, je poctivý člověk. Narážel jsem i na protesty OF. Každý dopis jsem si musel ověřit, je-li objektivní. Taký jsem dostával spoustu dopisů nabádajících k rozpuštění StB. Většinou vycházely z neznalosti věci.

NTS: Právě o té neznalosti bychom se chtěli zmínit. Obava veřejnosti bude o to menší, o co více bude informována o práci a struktuře StB.

Sacher: Já je samozřejmě nemohu propustit hned. Existuje ochranná lhůta tři měsíce. Ti lidé mi sem chodí demoralizovat ostatní. Když je nechám doma, nemám je pod dohledem. Jsou to v podstatě lidé bez sociálních jistot. Byl bych nerad, aby se začali houfovat. Poskytl jsem je prozatím stavební správě, museli odevzdat služební zbraň, ale nikdo nic neví o soukromých zbraních.

NTS: Jakým způsobem bude vyšetřena jejich dřívější činnost? Slyšeli jsme, že mohou být použiti v kriminálce.

Sacher: Ano, to je ten princip. Nemůžeme říct všem, běž se žít, jak chceš. Princip kolektivní viny je nesprávný. Příslušníci StB jsou profesionálové, jejichž výběr byl prováděn velmi přísně, někdy by bylo škoda nevyužít jejich znalostí. Často pracovali s nechtutí a na rozkaz.

NTS: Můžete říct, kolik lidí bude z StB propuštěno? Nebo už je?

Sacher: Už jsou každopádně mimo své kanceláře. Řekneme několik tisíc.

NTS: Všimli jsme si při několika setkáních s příslušníky VB jejich jisté nevraživosti k StB, týkající se zejména technické a finanční zajištění.

Sacher: Ano. Je to tragické, za jakých podmínek pracuje VB. StB byla zajištěna mnohem lépe. Část techniky převedeme pod správu VB.

NTS: Bylo zavedeno trestní stíhání proti některým členům StB?

Sacher: Ano, jistě. Ale situace je zoufalá. Vyplouvají na povrch materiály... No vlastně, už se nedodržuje služební postup. Všichni vozí ty materiály přímo mně. Nikomu nevěří. Já materiály postupuji generálnímu prokurátorovi.

NTS: Jaká je možnost odtajnění materiálů, které by pomohly informovanosti občanů? Lidé mají strach. Teď nám třeba volají, že se chystá převrat. Slyšel jste o tom?

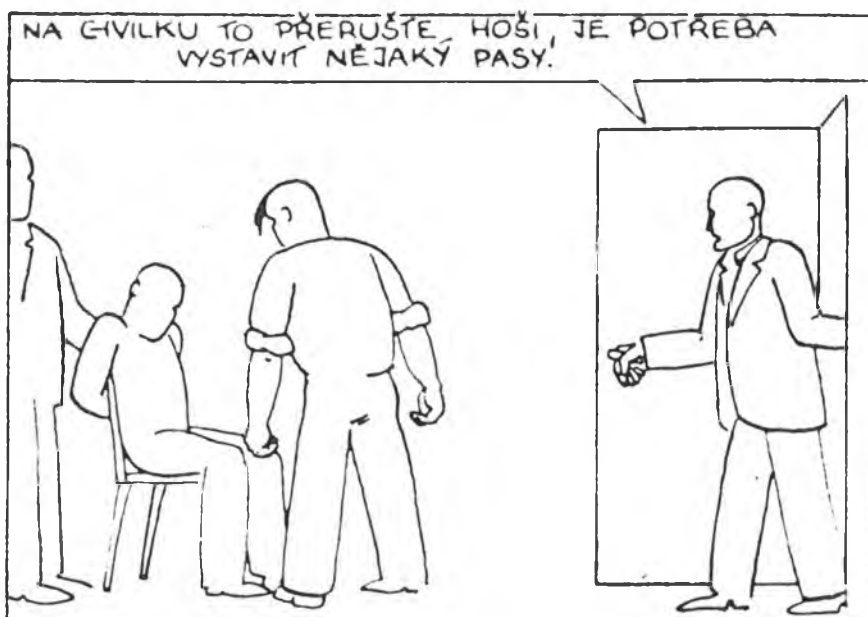
Sacher: Ano. Přišlo mi to z více míst. Mohou to být dezinformace, ale já je

nemohu nechat ležet ladem. Nechávám si je přešetřit, zatím však nemám potvrzenou ani jednu zprávu. Dokonce jsem se dozvěděl, že se údajně někde sešli s poradci ze Sovětského svazu.

NTS: Jistě existuje propojení mezi StB a KGB

Sacher: Byla tu provázanost, poradci, dnes už to neexistuje. Sovětu už dříve přišli se vsíťčným krokem. Budeme jednat pouze na základě rovnosti, tak jako s každým jiným, i se západními státy. Ještě bych se vrátil k technice. Jistě se bude dále používat ve vyšetřování trestných činů. Ale jen zákonnou cestou, se svolením prokurátora. Dodnes měl možnost dát rozkaz k jejímu využití náčelník správy. To nesmí být.

NTS: Některé úkoly, prováděné dříve StB, budou muset být opodstatněny. Ale jde o záruky. Je nutné vytvořit takové záruky, aby občané věřili, že není možné zneužít. Je třeba dávat více konkrétních informací.

Sacher: s tím souhlasím. O StB se hodně mluví a nikdo neví, co to je. Nejzákladnější oporou minulého režimu byla bezpečnostní složka, která byla úzce spjata s vedením strany. Ještě k informovanosti občanů - dosud platí zákon o mlčenlivosti a já nemohu o struktuře StB hovořit.

NTS: Některé správy byly zrušeny, ale nesmí se o nich hovořit?

Sacher: Přesto, že je resort zrušen, platí zásada mlčenlivosti. Vy jste tu strukturu popsali ve svých novinách. Vám se stát nic nemůže. Pro mě však platí zákon o mlčenlivosti. To volání "zrušte StB jako celek" by představovalo zrušit třeba pasy a víza. Státní bezpečnost není nutná, ale je nutná bezpečnost státu. Je nutné se zabývat tranzitem narkotik, výbušnin. Bez ochrany StB to nelze zajistit.

(Druhý den po rozhovoru jsme dostali zprávu, že protinarkotickou činností se zabývá téměř výhradně kriminálka a že pro StB to byly spíše krycí případy. - pozn.red.)

NTS: Co se děje s pracovníky správy StB, které byly rozpuštěny?

Sacher: Ano. Bude tisková konference, v pondělí. Podívejte se. Třeba Správa sledování. Ta pracovala v podstatě na zakázku. A já je potřebuji i teď, abych měl pod kontrolou ty, co jsem propustil ze služby.

(Ano, Správa sledování pracovala na zakázku, ale z 99% pro StB. Pro kriminálku jen výjimečně. - pozn.red.)

Správa sledování zůstala v podstatě celá. Jsou to profesionálové, mám tu denně nějaké sledování a číť, to tiť, toť, co dříve.

NTS: Ještě k těm zrušeným správám. Jakým způsobem budou jednotliví zaměstnanci prověřováni?

Sacher: Komisi vytvořenou z příslušníka, který po roce 1989 musel odejít do výslužby, činného příslušníka, který zůstal v službě, veřejnosti, člena prokuratury a člena občanské komise. Těmto lidem bude umožněno seznámit se se služebním tajemstvím. Taková komise bude existovat na všech úrovních od okresu nahoru.

(Správy byly zrušeny před pěti týdny a komise jsou ustavovány teprve nyní. - pozn.red.)

NTS: Jak se ještě připravují opatření v SNB?

Sacher: Dal jsem návrh na novou přísahu. Všichni příslušníci musí složit přísahu znovu. Vzniká návrh nové uniformy, dal jsem zrušit 240 konspiračních bytů StB.

NTS: Ještě poslední otázka, jistě vás zdržujeme...

Sacher: Ne, já jsem rád, že s vámi mohu hovořit. Díváte se na věc reálně a racionálně. Chodí mi sem lidi s nereálnými návrhy. Ty já nemohu akceptovat.

NTS: Jak se díváte na vyšetřování událostí ze 17 listopadu?

Sacher: Chci s komisí spolupracovat. Podepsal jsem několik desítek zproštění mlučenlivosti, určil jsem vstřícného důstojníka pro tuto komisi. Poskytl jsem vojenské prokuratuře všechny materiály, které požadovala. Nakolik však proběhne odtažení, to je jejich věc.

NTS: Jaká je pravděpodobnost, že zprávy o převratu rozšiřují bývalí příslušníci StB?

Sacher: Ano, je to možné. Nevylučuji, že to jsou dezinformace. Daleko nejnebezpečnější jsou však lidé, kteří přišli o dobře placená místa v KSČ. Je to nebezpečnější mafie, než si národ myslí. Příslušník je profesionál, řadě z nich je jedno, pro koho dělají, a tak budou pokračovat v práci pro nás. Ale ti lidé z KSČ náhradní program nemají. To je to nebezpečí. Navíc jsou provázáni s některými příslušníky StB. Všechno se budu snažit zveřejnit.

NTS: Děkujeme za rozhovor.

Hovořili E.Meissnerová a J.Spurný

STÁTNÍ PŘEVRAAT SE KONAT NEBUDE!?

V pátek večer nás v televizních novinách pan Richard Sacher, federální ministr vnitra, ujistil, že redaktoři Informačního servisu časopisu Sport by za své poslední, 44. číslo, mohli být "podle dosud platných zákonů" trestně stíháni pro šíření "poplašné zprávy", kterého se prý dopustili zveřejněním informací o nebezpečí chystaného puče ze strany některých složek Bezpečnosti, bývalých LM a aparátu KSČ. Dále se nás pokusil uklidnit tvrzením, že provedl šetření ve svém resortu a zjistil, že nikdo státní převrat nechystá. Tečka. Puč nebude! Dalo by se věřit, kdyby... Kdybychom nezažili 41 let panování policejní-komunistického režimu, kdybychom neměli zkušenost s úspěšným komunistickým pučem v roce 1948, s následným vtažením všech odpůrců nastupujícího totalitního režimu, s koncentračními tábory pro statisíce nekomunistů i komunistů v padesátých letech, s neochotou a neschopností reformních komunistů alespoň bránit svou vlast a její lid proti ke všemu odhodlaným bratrským okupantům, s normalizační kastrací obsahu a smyslu života, reprezentovanou totální kulturní genocidou, genocidou národního vědomí, lidské svobody a všech projevů občanských a mravních tužeb společnosti, s brutálním rozháněním pokojných demonstrací a v neposlední řadě s neprovedeným pokusem o puč ve dnech 21. a 22. listopadu loňského roku.

Nevěříme, ani věřit nemůžeme. K tomu bychom museli mít jistotu a důkazy, že struktura StB byla opravdu a nenávratně zrušena, její příslušníci odzbrojeni a zbaveni všech možností jakéhokoli organizování struktur nových, uiajených před státními orgány, československou veřejností i federálním ministrem vnitra. Tuto jistotu dosud nemáme. Proto nevěříme, proto žádáme úplné zveřejnění všech materiálů o činnosti StB a jejích metodách a důslednou, naprostou likvidaci její rozvracečské zvláštnosti a potrestání všech, kteří se podíleli na věznění nevinných, mučení bezbranných, neobjasněných sebevraždách a na šíření atmosféry všeobecného strachu, bezmocnosti občanů a vládního režimu. Žádáme to proto, že máme s činností StB vlnidné a smutné a

neblahé zkušenosti, právě proto, že mnozí občané mají obavy z pokusu o puč, a ne z jakési senzacitvosti či exhibicionismu.

Existující náruky nemožnosti puče jsou prachmizené. Byl by možná odbor vyšetřování StB a příslušníci tohoto odboru mají být převedeni do složek VB. Tmu hrůzu, když si pomyslí, že estébáci, kteří leckomu vyhrožovali fyzickou likvidací a kdo ví koho opravdu zabili, kteří demonstranty volající po svobodě kopali do břicha, do hlavy, do přirození, se nyní jakýmsi administrativním verdiktem mohou stát anděli strážnými a chránit nás před zloduchy, zajišťovat provoz na ulicích a v úsni přispěchat na pomoc všem, kteří musí vytočit číslo 158.

Co jsme se doposud dozvěděli o struktuře StB, záběru její činnosti a její napojenosti na aparát KSČ? Že byla v podstatě nekontrolovatelná, všemocná, neproniknutelná a možná nadřazená stranickému a státnímu aparátu. Že prolezla všemi strukturami společnosti, že mohla zničit kohokoliv, že s demontáží jejího obudného aparátu má pan ministr Sacher téměř neřešitelné obtíže. Tyto skutečnosti mohou v člověku vyvolat ledacos, rozhodně ale ne uklidnění a pocit bezpečí.

Naše revoluce je něžná. Můžeme si však dovolit přistupovat k představitelům a nositelům represivně ulačovatelských složek bývalého režimu v naškrobených rukavičkách? Můžeme, ale riziko, že si svým přístupem k našim bývalým vyšetřovatelům a věznilům upleteme pro sebe provaz, je hrozné a téměř sto procentní. Lze si samozřejmě hrát na šíitele odpuštění, ale jen do té míry, kde začíná troubit na poplach pud sebezáchovy. Vždyť pan ministr Sacher mohl zrovna provádět šetření po těch složkách StB, které skutečně převrat chystají. A to, že zjistil, že nikdo nic nechystá, je naprosto normální, pučisté toho o pučích mnoho nenamluví, oni je provádějí. Ale pak už bývá pozdě. Pak už vyšetřují oni a k výsledkům a mučení si rukavičky neberou. Samozřejmě, nepotvrzení neověřených informací o zamýšleném puči může znamenat, že jde jen o fámy a poplašné zprávy. Ale také

to může znamenat, že pučisté jsou dokonale konspirativní, tudíž dokonale připraveni.

Státní převraty nejsou koncem dvacátého století ve světě ničím tak neobvyklým, aby se k jejich nebezpečí dalo přistupovat s úsměvem jako k drakům z pohádek. Konečně naplněná touha po svobodě a možnost štěstí a blahobytu nás všechny spíše všechny nutí k tomuto riziku přistupovat na vlastní odpovědnost a být na tuto děsivou eventualitu násilného ovlivňování chodu dějin patřičně připraveni. Tato možnost je v současné době přinejmenším nevyloučitelná. Proti struktuře STB je postupováno, dle mého názoru, polovičatě, rozpačitě a neúčinně. Zato, co jsme jási nad zvolením Václava Havla předsedou naší republiky, radovali se z možností, které se před námi otevřely, a které by umožnily stoupenci totalitního útaku a krvavého komunismu pokojně zformovat do přísně utajené a akceschopné struktury, která je odhodlána k teroristickému převzetí moci se vším, co k tomu patří. Je proto velmi podivné, že vláda, ministr vnitra i Koordinační centrum Občanského fóra tyto úvahy, informace a signály striktně odmítají brát v potaz a označují je za poplašné zprávy. Až budeme stát u zdi, nedej Bůh, aby k tomu došlo, a očekávat kulku do týla, budou

nám uklidňující prohlášení všech současných mocných tohoto podivně demokratického státu jaksi na pět písmen

Jsmo s tvorbou demokratického zřízení a právního státu teprve na počátku, svobodné volby nejsou ještě ani za humny, a tak si těžko můžeme dovolit ten trestuhodný luxus a naivně neuvažovat o nebezpečí jakékoli podoby státního převratu. To není vyvolávání strachu a napětí, ale uvážený projev vědomí spoluzodpovědnosti za svobodný a bezpečný rozvoj naší země, za klid a štěstí našich občanů, za nezvratnost polistopadové cesty. Mám přece arád, která by nás měla chránit před jakýmkoli vnějším i vnitřním uchvatitelem. Není přece neřešitelným problémem zbavit ji zkorumpovaných velitelů (ne všichni důstojníci-komuniste jsou fanatičtí a krvelační), vybavit ji na všech úrovních státního prodemokratickým velením a v případě nevyhnutelnosti ji povolat do stavu bojové pohotovosti a k obraně občanů našeho státu.

Ani aparát STB není nezranitelný. Připomíná-li její dosavadní struktura gordický uzel, který nemá ani začátek, ani konec, pak nelze při tomto pohledu bezradně krčit rameny a vymlouvat se na obtížnost problému. Je naopak třeba naložit s ním tak, jak se s gordickými uzly jediné nakládá: rázně, ostře a definitivně.

Robert Hokr

V Praze dne 26.1.1990

Vysílání OF Čs. rozhlasu přineslo včera ve své večerní relaci a opakovaně dnes ráno zprávu Nezávislého tiskového střediska o tom, že snad koncem ledna nebo začátkem února mělo dojít k pokusu o státní převrat.

KC OF sděluje, že tato zpráva nevyšla z jeho řad a její vysílání v rozhlasu nebylo s nikým konzultováno. Ve svém rozhovoru pro Rudé právo, který byl dnes publikován, označil ministr vnitra Richard Sacher tyto informace za nepotvrzené. Podobně jako on jsme přesvědčeni, že tyto a podobné zprávy mají za cíl veřejnost zneklidnit a dezinformovat. Podle našeho názoru podporují stav nejistoty, odvádějí od konstruktivního řešení problémů a snaží se diskreditovat v očích veřejnosti současnou vládu národního porozumění jako vládu slabou a samotné OF a jeho Koordinační centrum jako panikáře.

Právě takové dezinformační akce vyvolávají nepokoj a nás všechny nutí k ostražitosti, důstojnosti a klidu. Děkujeme všem, kteří v souvislosti s těmito poplašnými zprávami vyjádřili svou odhodlanost postavit se za nezvratnost naší cesty ke slušnosti a pravdě, ale prosíme je, aby nám věřili, že podle našich informací i podle prohlášení členů vlády nám žádné takové riziko bezprostředně nehrozí.

INFORMACE VERSUS ZPRÁVA

Stanovisko KC OF je pozoruhodné. Chceme věřit, že autoři při formulaci textu, narazivše na jazykovou bariéru, nebyli s to rozlišit poměrně jednoduchou věc: informaci jako zdroj zprávy od zprávy samotné.

1) NTS nevydalo zprávu o tom, že snad koncem ledna či začátkem února mělo dojít k pokusu o státní převrat. Informační servis č.44 NTS uveřejnil zprávu, v níž se praví, že do redakce přišla z různých zdrojů celá řada neověřitelných informací shodně upozorňujících na nebezpečí státního převratu, ke kterému by údajně mělo dojít koncem ledna či začátkem února.

2) Tyto a podobné zprávy nemají za cíl veřejnost zneklidnit a dezinformovat. Veřejnost je dostatečně zneklidněna a dezinformována i bez nich právě informacemi, jež zpráva pouze shrnuje. Možná právě proto, že se o těchto záhadných informacích rozšiřovaných s neuvěřitelnou rychlostí dosud oficiálně mlčelo.

3) Jestliže KC OF zbytečně ujišťuje, že zpráva nevyšla z jeho řad, pak není zřejmé, proč by měla tato zpráva diskreditovat KC OF jako panikáře. KC OF přece informace o chystaném puči do okruhu nevydává a žádné zprávy v tomto směru nepublikuje.

4) Poslední odstavec lze těžko komentovat. Tím, že KC OF významově nerozlišilo informace, kolující mezi občany, od zprávy o těchto informacích a hovoří pouze o "poplašných zprávách",

nutné musíme chápat tuto pasáž jako útok velmi nízké úrovně. A tak nezbyvá, než se pozastavit nad jazykem hodným Jakešovy éry ("odhodlanost postavit se za nezvratnost") a společně s KC OF "ostražitě, důstojně a klidně" doufat, že žádné riziko státního převratu nehrozí.

KC OF se distancovalo od poplašných zpráv v pátek 26.ledna. Týž den vystoupil v televizi federální ministr vnitra Richard Sacher a pohrozil redaktorům Informačního servisu trestním stíháním pro šíření poplašné zprávy. Pan Sacher se ohání paragrafy na nepravém místě. Namísto, aby pravidelně a podrobně informoval o činnosti svého resortu a řekl na základě čeho je přesvědčen, že možnost státního převratu je vyloučena, vytváří nový nebezpečný precedens "porevoluční doby": novináři by měli být stíháni za to, že pouze monitorují nálady ve veřejnosti s úmyslem najít jejich společného jmenovatele a upozornit také příslušné orgány, na které oblasti společenského života by se měly aktuálně zaměřit.

Doufáme rovněž, že rychlé spojení KC OF s ministerstvem vnitra nebude v budoucnu využíváno k tomu, aby úřad fóra občanů figuroval jako oznamovatel trestné činnosti v oblasti tisku. K tomuto účelu sloužil po dlouhá léta Federální úřad pro tisk a informace, který bude v nejbližší době zrušen.

-red-

DEMOKRACIE ZNAMENÁ TAKÉ DĚLAT SI NEPRÁTELE

(Otevřený dopis panu Pithartovi)

Vážený pane Pitharte!

(...)

Od 20.1. do 22.1. jsem se několikrát prostřednictvím sdělovacích prostředků dozvěděl o Vašich obavách o demokratičnost jednotlivých OF. V dalších dnech jsem si přečetl samé kladné ohlasy na Váš projev. Protože jsem dosud marně čekal i na jiný názor, pokusím se ho formulovat sám. Domnívám se, že jste, veden opravdovou starostí a upřímnou snahou, nadělal leckde více škody než užítu. Mohl bych Vám říci, že chytrým a poctivým to nebylo třeba říkat a hloupým a nepoctivým to není nic platné. Ale to by bylo demagogické a nesprávné, protože naší nadějí je přestování, kultura toho, co je v nás dobrého, abychom byli schopni vymanit se ze všech zdeformovaností, kterým jsme se pod soustavným a celoživotním tlakem nemohli ubránit. Mohl bych také tvrdit, že Váš projev dal hloupým a nepoctivým demagogické argumenty pro jejich další nečistou hru a to už bych byl blíže pravdy. Například tvrdíte, že odstranění vedení závodů by vedlo k narušení výroby. Nemáte pravdu. Používáte termín "dryáčnické" metody. A jak jste začínali vy? U vlády a u prezidenta! Bývalý ministerský předseda se také domníval, že větší obměna vlády by narušila její praceschopnost. A hle, po téměř kompletní výměně začala nová vláda pracovat, a jak! A nezlobte se na mě - kvalitu nář. hospodářství za situace, že vláda dá podnikům volnost, ovlivní velice výrazně právě práce podniků, v jejichž vedení jsou v drtivé většině lidé zdatní politicky a ekonomicky ve starých strukturách. Nikdo nepochybuje, že jsou to lidé opravdu schopní, a to zejména skoro všeho. Neschopní jsou změny myšlení a jednání, svých železných návyků a objektivního hodnocení. Dosud neučinili nic, z čeho by se dalo usoudit, že pochopili, o co teď vlastně půjde v hospodaření a ekonomice. Místo toho se třesou o svá místa a vyčkávají, co spadne shůry. V tom jsou mistři. Podle mého názoru tento stav ohrožuje ekonomickou reformu více než eventuelní výměna za nezkušené a nezkažené. Ony ty zkušenosti nebudou mnoho platné a výměna se stejně odehraje. A dryáčnické metody? Copak v podniku platí jiné zákony než ve společnosti? Každý ředitel má vytvořenou svoji strukturu vnitřní mafie, na které stojí a které se nevzdá. Tzv. "postupná výměna" je tedy zřejmě možná jen "od hlavy". Už teď mě bolí uši, jak slyším křičet o dryáčnických metodách!

Ale stále to ještě není to hlavní, co Vám chci sdělit.

Tedy: Nevím, odkud je do koordinačního centra slyšet trávu růst, jaké máte zpravodajce a informace. Nemohu sice hodnotit situaci s Vaším nadhledem, ale zato denně žiji přímo v samé hloubce problému, pracuji jako dělník v továrně. A z té hloubky Vám nevyčítám, co jste řekl, ale spíše to, co jste neřekl. Popisujete, jaká by OF měla a neměla být, ale nezdůrazňujete, že jakost OF je obrazem jakosti lidí; nejen těch, kteří za OF mluví a na které se obracíte, ale i těch, kteří za sebe mluvit nechají, kteří opět mlčí a pochodují. Že demokracii za nás nikdo neudělá, že je osobní zodpovědností každého z nás nechat za sebe mluvit skutečně jen ty, kteří vyjadřují můj názor a mou vůli. Že je paradoxní, že na kvalitu

OF nejvíce stěžují ti, kteří sami nejsou ochotni udělat nic pro to, aby byla jiná. Že demokracie je boj, ve kterém je nutné něco nasadit a riskovat. Že demokracie je aktivní veřejná kontrola, a to všech a každého, protože jinak je to na pendrek. Že lidé nebudou zbaveni toho, čeho je zbavíte vy nebo my, ale toho, čeho se zbaví sami. Především toto je třeba lidem říci.

Ono je totiž náramně snadné projevodat svou vůli v anonymitě stotisícového davu, ale otevřeně a adresně mluvit v podniku znamená často dělat si nepřátele, se kterými budu i nadále denně žít a pracovat. A to chce zodpovědnost, sebedůvěru a odvalu, ale i zpětnou vazbu většinové vůle. Bez nich žádnou skutečnou demokracii dělat nelze. Lidé se často domnívají, že demokracie přijde sama, že bude stačit správně seškrtat volební listinu. Řekněte jim, prosím, že to není pravda. Bude-li většinovou vůlí lidí kývání, může skončit každá sebeušlechtlejší snaha opět u pendreků.

Snad se Vám zdá to, co zde říkám, natolik samozřejmé, že o tom není třeba mluvit. Mé zkušenosti říkají, že to tak není. Lidé si mnohdy představují, že teď dojde k dramatickému zlepšení ekonomiky a ekologie. Je třeba jim říci, že k tomu je třeba především dramaticky zlepšit přístup každého z nás k ekologii a k práci, bez ohledu na to, že ti výše postavení na to mají větší vliv. A stejně tak je třeba říci, že cesta k demokracii vede přes zapojení co největšího počtu lidí do aktivní snahy po demokracii, protože demokracie není samoučelné a samospasitelné zaklínadlo.

Velká většina lidí dosud zůstává pasivní. Prožili roky 68-69 a vědí, jak snadno lze udělat z národa semknutého společným neštěstím bandu zkorumpovaných konzumentů. Vědí své a mlčí, nechávají za sebe mluvit ostatní: několik většinou mladých nadšenců, ale často také několik přednormalizačních i současných kariéristů a pár chameleónů, kterých přibývá.

Řekněte jim, prosím, že máme jedinou, jedinečnou a možná poslední šanci k demokracii, ale že je to cesta velice těžká a vede přes k a ž d é h o z nás.

Eduard Janda

SVĚDECTVÍ

čtvrtletník pro politiku a kulturu
Řídí Pavel Tigrid s redakční radou

Svědectví

Revue trimestrielle tchécoslovaque

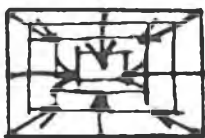
30, rue Croix-des-Petits-Champs,

75001 Paris, France

Tel. : (1) 42.61.31.88

Editeurs responsables :

Jaroslav Vrzala (France), Jacques Reinbold,
15 Yzerenwegstraat, 3200 Kessel-Lo (Belgique)

PŘEHLED ZPRÁV

- **PRAHA.** Agentura Občanského fóra Praha hledá schopného ing. ekonoma s praxí v oblasti agenturní činnosti a autorských práv. Blíží informace: Valdštejnské nám. 1, Praha 1, tel. 513, linky 720, 348, Po-Pa 10,00 - 14,00 hod.
- **NOVÉ NÁZVY STANIC METRA.** 22.1.1990 zasedala v Archivu hl.m. Prahy komise pro místní jména se zástupci DP Metra a DP Praha, odboru vnitřních věcí a odboru dopravy NVP. Projednal se návrh změn pojmenování stanic na trase B metra. Nové názvy začnou fungovat od podzimu t.r. v souvislosti s prodloužením trasy B (náklady na změnu jména jedné stanice jsou cca 250 tis. Kčs)
Přívodně Sokolovská, nově Florenc
Moskevská Anděl
Švermova Jinonice
Dukelská Butovice
- **STUDENTI K BRANNÉMU ZÁKONU.** Studentská iniciativa Realistický svaz pro povznesení republiky zaslala předsedovi Federálního shromáždění petici s návrhem na úpravy Branného zákona. Navrhují přezkoušení vojenské služby v trvání 12 měsíců; vojáci by neměli být umístěni od domova dále než 150 km; zrušit vojenské katedry a zavést pětiměsíční výcvik absolventů vysokých škol, po jehož skončení by se skládala zkouška opravňující k zařazení k útvarům v poddůstojnických a praporečnických hodnostech; všechna opatření by se měla vztahovat již na vojáky, kteří nastoupili ZVS od března 1989 a později, a to zkrácením ZVS na 18 měsíců, přičemž studentu, kteří již navštěvují vojenskou katedru, by nastoupili ZVS v délce 7 měsíců; náhradní službu ve zdravotnictví, stavebnictví atp. v délce 18 měsíců; demokracizaci režimu v kasárnách; apolitičnost ministerstva národní obrany, a to tak, že všichni zaměstnanci MNO, kteří jsou členy jakékoliv politické strany, by měli své členství v této straně ukončit. (za správnost Eduard Otta, Vladimír Bum)
- **BENEŠOV.** ZO SSM př. TD Benešov schválila dne 8.1. toto prohlášení: v posledních týdnech jsme se ze sdělovacích prostředků dozvěděli oficiálně pravdu o ekonomické a ekologické situaci v ČSSR, o zdravotním stavu obyvatstva, o pozadí událostí 17. listopadu 1989 v Praze a o úloze bývalé vedoucí síly naší společnosti - KSČ. Nesouhlasíme s odsouzením pouze několika vedoucích činitelů KSČ, viny z nich nikdo nechce snímat, ale není možné, aby další činitelé na nižších stupních o jejich protizákonné činnosti a chybných rozhodnutích nevěděli nebo je sami také neprováděli. Jsme pobouřeni tím, jakým způsobem se stavěla různá rekreační zařízení pro členy KSČ, včetně hotelu Praha, zdravotnická a školící zařízení, sekretariáty OV a KV KSČ a že tyto objekty bude KSČ dále obhospodařovat. Žádáme, aby všechny tyto objekty byly předány státu. Dnem 8. ledna 1990 ZO SSM př. ČSD TD Benešov ukončila svoji činnost.

- **POMOC MLADISTVÝM.** K pomoci amnestovaným se přihlášlo i Středisko mládeže NV v Praze, Kletčech, Ke Klíčovu 81, které funguje od roku 1984. Soustřeďuje chlapce ve věku 15-18 let, kterým soud nařídil za různé přečiny a lehčí trestné činy ústavní nebo ochrannou výchovu. Ústav po vyhlášení amnestie nabídl pomoc mladistvým, propuštěným z NVČ. Zůstali v trestní síti pouze téměř osamocení, finanční pomoc jim tato akce poskytl pouze Středisko mládeže. Přiznalo se přihlásilo na azylový pobyt u chlapců. V současné době ve středisku zůstali 2 (-bb-pal-SPA)
- **URYCHLENÝ ODCHOD SOVĚTSKÝCH VOJSK.** Reakci na příspěvek poslance Michaela Kocába zaslala Federálnímu shromáždění Radikální strana. Podporují požadavek odchodu Sovětské armády do 9.5.1990, tzn. do dne, kdy vyvrcholilo v roce 1945 povstání pražského lidu a kdy v Praze operovala stejná Rudá armáda, avšak na záchranu Prahy. Radikální strana vyzývá všechny spoluobčany, aby byli pevní a pospolití a aby i tímto aktem dokázali, že jsme schopni si republiku ochránit sami a nepotřebujeme žádnou "internacionální pomoc". (za správnost: R. Stockar)
- **PŘEKROUČENÁ ZPRÁVA.** V Rudém právu z 26. ledna 1990 vyšla zpráva o jednání zástupců DF(K) a hnutí Levá alternativa. Jako člen tohoto hnutí, který se o tomto "jednání" zúčastnil, jsem nucen se k věci vyjádřit. Předně šlo o jednání, ale o informativní kontakt, delší dobu navrhovaný ze strany DF(K). Zpráva v RP vypadá jako oboustranně dohodnuté prohlášení, ale není tomu tak. Nic takového dohodnuto nebylo. Ze strany Levé alternativy byl při této příležitosti prezentován názor, že KSČ byla dosud hlavní konzervativní silou ve společnosti, tedy silou objektivně pravovou. Pokud chtějí její členové pařit k levice, musí se sami rehabilitovat, získat si věrohodnost, kterou nemají. V RP byl tento názor zkrácen, jako bychom členy KSČ vyzývali k posílení komunistické ortodoxie. Pokud jde o zřejmý zájem komunistů o vytvoření "jednotného levicového volebního bloku", zdůraznili jsme, že pracujeme na bázi hnutí OF a přichází pro nás v úvahu pouze jednotná kandidátka OF, v žádném případě ne koalice s KSČ či s DF(K). Obdobná setkání měli členové Levé alternativy i s dalšími skupinami, např. s Obrodou, ale pouze v případě DF(K) jsme se setkali s přispěmem, který hodnotím jako záměrné zkrášlování skutečnosti (Petr Kužvan, zkráceno)
- **POMOC TE JAZYKOVÉ ŠKOLE!** v osudné Národní 20, před níž "se to stalo", pronajímá OPBH Jazykové škole pouze 20 učeben. Po večerech se vyučuje ještě v 68 třídách dalších 13 vypůjčených budov, přestože se o této zoufalé situaci již 25(!) let bezvýsledně jedná. V jakých podmínkách, kupříkladu hygienických, se na Národní třídě učí, uvidíte v naší televizi. Všichni se chcete a potřebujete učit cizím jazykům. Pomozte nám! Přijďte s námi demonstrovat 31.1.

- v 16 hodin před Albatros! (Ludmila Lamačová)
- **BEZDŮVODNÉ ODOLÁNÍ ŘEDITELE.** V pondělí 22.1. na akvu pracovníků hotelu Michle se zaměstnanci rozhodli, že chtějí, aby hotel Michle byl samostatný státní podnik a tuto svoji žádost zaslali ONV Praha 4, vládě ČSR a ministerstvu obchodu a cestovního ruchu. Než mohlo dojít k odpovědím na naši žádost z příslušných institucí, rozhodl ředitel podniku RaJ Praha 4 s. Hlaváček o odvolání ředitele hotelu pana Pojera a přesunu provozního na jiné místo u podniku. Vzhledem k dobrým výsledkům hotelu (loni vyhlášen nejlepší provozovnou RaJ Praha 4) a profesionálními kvalitami p. Pojera se domníváme, že pro odvolání nejsou důvody a že se jedná o akt zneužívání pravomoci ředitele podniku (pan Pojer jako jediný z členů vedení podniku je mluvčím OF a neskrýval se se svými názory, rozdílnými od vedení podniku RaJ Praha 4). Stávkový výbor hotelu Michle požaduje 1) zrušení odvolání pana Pojera z funkce ředitele podniku a odvolání dalších případných pracovníků hotelu ze svých míst, 2) přešetření postupu pracovníků ředitelství při odvolání pana Pojera z funkce, 3) zřízení státního podniku Hotel Michle. V případě, že nebudou splněny podmínky uvedené v bodě 1 a 2, vstoupí kolektiv pracovníků hotelu na podporu svých požadavků do okupační stávky dnem 31.1.1990 v 7.00 hodin. (za správnost: Oldřich Šístek, Jan Jansa ad.)
- **ČESKÁ ASTROLOGICKÁ SPOLEČNOST.** Zájemci o členství v České astrologické společnosti se sejdou dne 3. února 1990 od 13.00 do 17.00 v Molákově síle Ústředního kulturního domu železničářů, Náměstí míru 9, Praha 2 (stanice metra A Náměstí míru). Na programu bude diskuse o návrhu stanov ČAS a o její budoucí činnosti. (za přípravu výbor ČAS: Pavel Turnovský)
- **INFORMACE KLUBU ODPIRAČŮ VOJENSKÉ SLUŽBY (KOVŠ).** Ivan Culek - člen KOVŠ, nar. 25.10.65, bytem Kosmonautů 169, Děčín, 405 01, v civilu zaměstnán u podniku Benar v Benešově nad Ploučnicí, se z důvodů svědomí odmítá vrátit k VČ 1032 v Tereziíně, kde vykonává základní vojenskou službu. Od tohoto dělostřeleckého útvaru odešel o vánocích na opuštěk a od 31.12.89, kdy se měl k útvaru vrátit, se skrývá. Ivan Culek nastoupil k výkonu základní vojenské služby již v roce 1985, kdy odsloužil 9 měsíců. Ivan Culek se bude skrývat až do uzákonění náhradní civilní služby, kterou pak rád vykoná.
Pavel Večerek - nar. 3.7.1970, bytem Šencov 848, Frýdek Místek, 739 34, v civilu zaměstnancem podniku Bytovstav Ostrava, svobodný, se ze stejných důvodů jako Ivan Culek skrývá od 31.12.1989. Odešel od motostřeleckého VČ 8202 v Domažlicích na opuštěk a bude se skrývat až do uzákonění náhradní civilní služby, kterou také rád vykoná. Podle informací jeho kamaráda od vojenského útvaru byla věc

předána vojenské prokuratuře.

Upozorňujeme, že podle stávajících zákonů hrozí oběma tresty odnětí svobody v délce až do pěti let.

- **HRADEC KRÁLOVÉ.** Z informací tiskového mluvčího KC OF v Hradci Králové: Památku a odkaz Jana Palacha si připomnělo ve středu 24.1. na Žižkově náměstí několik tisíc studentů a občanů města. Poté byli účastníci mj. seznámeni s hlavními myšlenkami otevřeného dopisu Petra Bunana, který požaduje zrušení Státní bezpečnosti, adresovaného ministru vnitra Richardu Sacherovi. Zazněl zde požadavek zveřejnit počet zbraní v osobním držení bývalých členů LM a nomenklaturních funkcí, dát pod veřejnou kontrolu evidenci a způsob předání zbraní LM armádě. Dále se hovořilo o požadavcích studentů na novelizaci branného zákona a činnosti dislokační komise ve městě. Pozornost je nyní věnována využití budovy bývalého KV KSČ, zejména tomu, kdo se stane jejím trvalým uživatelem. KC OF v Hradci Králové začalo sbírat podpisy občanů na petici požadující zrušení StB. (za správnost: ing. Rudolf Chaloupka)
- **OF ČS. SPECIALISTŮ V IRÁKU.** Dne 10.1.1990 založila naše skupina specialistů pracujících v Iráku Občanské fórum, ke dnešnímu dni se k tomuto OF přidalo celkem asi 40 lidí. Jako reakci na tuto událost bylo vedením Obchodního oddělení čs. velvyslanectví v Iráku zorganizováno založení formálního OF a z lidí, kteří se ještě před pár dny negativně a hrubě vyjadřovali k současnému dění v Československu a k současným československým reprezentantům včetně čs. prezidenta. Na podporu tohoto formálního OF byli zmanipulováni i někteří jednotlivci, zaměstnaní v Iráku prostřednictvím podniku zahraničního obchodu. Protože do dnešního dne nedošlo na čs. zastupitelském úřadě a obchodním oddělení v Iráku k žádným politicko-organizačním změnám, odpovídajícím změnám ve vlasti, takže všichni dosavadní pracovníci dosazení za minulé éry jsou dosud ve svých funkcích, a protože se zdejší situace velmi rychle vyhrcoje, žádáme velmi naléhavě o okamžitý zásah naše ministerstva zahraničí, zahraničního obchodu a financí. (23.1.90, za správnost: Pavol Baláž, Zdeněk Strádal, Ivan Anděl)
- **RADOM, 22.1.** v Radomě byl příslušník polské státní bezpečnosti zadržen a surově zbit Wojciech Pasek, aktivista Konfederace nezávislého Polska. Zadrželi ho dva muži, kteří se prokázali služebními průkazy. Když s nimi W. Pasek odmítl odejít, přidal se k nim další čtyři a všichni začali zadrženého bít a kopat. To trvalo asi dvacet minut, potom W. Pasekovi vyhrožovali, odvezli mu videokazetu, 10.000 zlotých a cigarety a nechali ho ležet na ulici. Před dvěma měsíci varovali dva uniformovaní příslušníci milice rodiče W. Paseka, že jestli

nezanechá politické činnosti, dopadne špatně. (VIA-SIS)

- **MÍROVÝ KLUB JOHNA LENNONA** vydal stanovisko k československému mírovému hnutí v nynějším demokratickém vývoji, v němž požaduje, aby Čs. mírová rada okamžitě přestala vystupovat v mezinárodních stycích jako nemonopolní a hlavní zástupce čs. mírového hnutí, aby byly objasněny vztahy Čs. mírové rady k NF, její organizační struktura a její skutečný účel. Dále se v prohlášení požaduje, aby Čs. mírová rada buď dala svou organizační strukturu k dispozici ke spolupráci se všemi nezávislými mírovými iniciativami, nebo svou činnost ukončila. (Petrman Chomý, Jiří Pavlíček, Miloš Zeman, zkráceno)
- **CESTUJETE STOPEM?** Společnost moravských stopařů legalizuje svoji činnost. Vstoupí v jednání s ČSP s požadavkem, aby stopaři mohli vhodnou pojistkou při cestování ochránit sebe a řidiče. SMS je nepolitická společnost, která má zájem zdravě (v souladu s pravidly silniční dopravy) oživit cestování stopem a spolupráci s řidiči. Zájemci z celé vlasti zašlete svoji přesnou adresu a dvě korunové známky. Po projednání veškerých náležitostí budete informováni postupně o všech záležitostech společnosti. Adresa: SMS, 696 81 Bzenec, jednatelé: Roman Karbula, Pod vinohrady 1231, 696 81 Bzenec, Jiří Nevhýv, Olšovská 93b, 696 81 Bzenec.
- **NOVÁ ADRESA IS KC OF.** Informační středisko Koordináčního centra OF, dříve ve Špálavě galerii, má novou adresu: Valdštejnské náměstí 1 Praha 1, 1. patro
Hodiny pro styk s veřejností: 11 - 13, 14 - 19
Právní poradna problematiky OF: pouze pro osobní styk. Přímá linka ještě není zavedena, prozatím tel. číslo: 513, linka 478.
- **OF ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH.** Svaz invalidů je poslední společenskou organizací úplně ovládanou bývalou stranickou nomenklaturou. Orgány Svazu invalidů všech stupňů byly voleny v minulém roce ještě podle klíče Národní fronty, mnohde i pod tlakem KSČ, proto nikoho nereprezentují. Nomenklaturní pracovníci aparátu byli dosazováni KSČ prostřednictvím NF, ne podle odbornosti a vztahu k postiženým občanům, ale podle politických kritérií. Nemají proto důvěru většiny členů Svazu invalidů. Také struktura SI nám byla vnucena KSČ proti zájmu členstva a nevyhovuje současné situaci. Současné vedení Svazu invalidů v ČSR nepovažuje Občanské fórum zaměstnanců za rovnocenného partnera a odmítá s ním projednávat aktuální problémy. Jen pod silným politickým tlakem a po demonstraci postižených občanů před Sjezdovým palácem upustilo od svého záměru nepovolit na 10. sjezdu SI projevy představitelů OF vozičkářů, OF

nevidomých a OF invalidů z Prahy 8. Nadále však tvrdohlavě odmítá vzít na vědomí změněnou politickou situaci a vyvodit z ní potřebné závěry. Proto se dne 11. ledna 1990 sešli představitelé postižených občanů z Prahy a Středočeského kraje, aby ustavili Občanské fórum zdravotně postižených občanů v ČSSR, které požaduje: 1) Odstoupení všech volených orgánů Svazu invalidů v ČSR, 2) odstoupení nomenklaturních pracovníků aparátu SI, zvláště vedoucího pracovníka SI v ČSR Jaroslava Paura, 3) Zrušení závětu 5. sjezdu SI v ČSR a 10. sjezdu SI v ČSSR, 4) dohodu s Verejností proti násilí a odstoupení Federálního výboru SI, 5) umožnění svobodné dislokace a struktury a stanovách SI a svobodné do orgánů všech stupňů. Současně se obracíme na všechny členy SI v ČSR, aby se připojili k našim požadavkům, zakládali občanská fóra zdravotně postižených a vzali svůj osud do vlastních rukou. (za správnost: RNDr. Roman Raczynski, CSc., kontaktní adresa: PhDr. Vendula Neumannová, Vinohradská 65, 120 00 Praha 2, tel. 25 07 83)

- **GLUCHOLAZY, 25.1.** v pásmích v polském městě Glucholazy se konala schůze základní organizace PSDS, na které měl být zvolen delegát na sjezd strany. Schůze se zúčastnili pouze dva lidé, a to tajemník základní organizace a jeden její člen. (VIA-SIS)
- **GLUCHOLAZY, 25.1.** Na výzvu ministra práce a sociálních věcí Jacka Kuroně, aby nejchudším občanům byla poskytována pomoc, začala soukromá kavárna Joasia ve městě Glucholazy vařit denně 40 jídel pro obyvatele města, kteří jsou ve špatné materiální situaci. (VIA-SIS)
- **PRAHA.** Tisková konference s ministrem vnitra, zahájená ve 13.00 na předsednictvu vlády ČSSR, proběhla za účasti mnoha významných zahraničních agentur a zpravodajství i domácích novinářů, mezi nimi i zástupci NTS. Z dotazů jenom nejzajímavější: - Kde berete jistotu, že zpráva o puči - tedy státním převratu - je skutečně poplašnou zprávou? Sacher: Mezi Čechy se užívá přísloví, že není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu. Ze svých zdrojů jsem však zjistil, že se jedná o zprávu ryze poplašnou, avšak pro jistotu jsem zaujal opatření posílit složkami vojsk MV jednotlivé správy a okrsky VB. Dotaz: Máte pod kontrolou všechny legálně držené zbraně? Sacher: - Řeknu vám takovou příhodu: Nedávno ke mně přišel ve Federálním shromáždění jeden z poslanců a oznámil mi, že si klidně může koupit v tzv. podsvětí za 4.000 korun samopal. Běžná cena pistole se prý pohybuje od 200 korun nahoru. K tomu nemám, co dodat. Vymezený čas rozhodně nestačil na všechny eventuální otázky. Tisková konference s ministrem vnitra by se měla konat minimálně jednou týdně pro množství otázek, které v současnosti vznikají.

REVOLVER REVUE
nezávislý magazín
vychází v Praze

AMNESTIE PRO FRANTIŠKA VOJTÁSKA

V NVČ Valdice si odpýkává trest odnětí svobody Ing František Vojtásek. Je vězněn od února 1978 za trestný čin vyzvědačství a vlastizrady. Letos již 60letý František Vojtásek byl dlouholetým českým rozvědčíkem ve Francii. Po sovětské vojenské intervenci v roce 1968 začal pracovat jako tzv. dublař i pro francouzskou výzvědnou službu a zároveň přispěl k odhalení sítě sovětské rozvědky ve Francii. K této prosovětské činnosti se František Vojtásek rozhodl z ideových důvodů. Při hlavním líčení navrhol vojenský prokurátor uložení trestu smrti. Svůj návrh zdůvodňoval tím, že žádný člověk nezpůsobil českou po 2 světové válce tolik škod jako právě František Vojtásek. Soud ho však odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání 25 let v III. nádobě výkonu. Amnestií prezidenta republiky z 1.1.1990 byl tento trest zkrácen. Vyšší vojenský soud v Táboře, jehož senátu předsedal plk. Jiří Bernát, rozhodl usnesením ze dne 2.1.1990, že Františku Vojtáskovi se amnestií snižuje o jednu třetinu zbytek trestu, tedy z dosud nevykonaných 13 let a 1 měsíce se odpočítávají čtyři roky a čtyři měsíce. Tímto usnesením soud pochybil, neboť amnestií měl být o trestu zkrácen nikoliv zbytek trestu, nýbrž původní 25letý trest. Pracovníci ministerstva spravedlnosti ČR se při soudech, rozhodujících o zkracování trestů jednotlivým amnestovaným, setkali s nesprávným výkladem znění amnestie, a proto minulý týden vydal nejvyšší soud ČR rozhodnutí, jímž odstranil pochybnosti, zda zkracovat zbytek trestu anebo celý uložený trest. Rozhodnutí nejvyššího soudu bylo zasláno všem soudům v ČR a prokurátorům byl dán pokyn, aby v případech nesprávných usnesení podali podněty ke stížnosti pro porušení zákona. Je tedy naděje, že dojde k napravení všude tam, kde byl odsouzený soudním rozhodnutím poškozen. To se však netýká vojenských soudů, které nepatří pod pravomoc ministerstva spravedlnosti ČR a které jsou činné mimo působnost nejvyššího soudu ČR. Lze tedy jen doufat, že se složitý soudní systém nestane překážkou spravedlnosti v případě Františka Vojtásky a jistě i v případě dalších vězňů, kteří byli rozhodnutím vojenských soudů ve svých právech zkráceni: např. u Františka Vojtásky jde v důsledku chybného soudního rozhodnutí o plně čtyři roky života. Zvláště u tohoto odsouzeného se vstává otázka, zda má tento muž, který si za svou činnost odpýkal již dvanáct let, ve vězení ještě nadále co pohledávat.

VIA, Praha 21.1.

JE MOŽNÉ ODPUSTIT, ALE NELZE ZAPOMENOUT

Nedávno proběhla ve sdělovacích prostředcích zpráva, že generální prokuratury vydaly stanovisko k případnému trestnému činu vlastizrady podle par. 91 úst. zákona některých bývalých představitelů KSČ. Právě se v něm, že trestný čin spočívající v "pozvání vojsk" Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968 je vzhledem k dvaceti letům již promlčen.

Domníváme se, že takový přístup a výklad práva nerespektuje důsledně zákon a především právní citění občanů.

Podle ustanovení par. 67 odst. 1) písm. a) tr. řádu se takový trestný čin promlčuje po dvaceti letech. Jsou však stanoveny výjimky a tou podstatnou je, že trestnímu stíhání brání zákonná překážka, např. poslanecká imunita (čl. 52 zák. č. 143/68 Sb.). Je všeobecně známo, že funkcionáři, kteří jsou z uvedeného trestného činu podezřelí, požívali výhod poslanecké imunity.

Mimo to nebylo možno zahajovat po dobu více jak 21 let trestní stíhání proto, že se o tomto trestném činu "nevědělo". Byl 21 let oficiálně vydáván za akt vlastenectví a jeho následek za internacionální pomoc. Teprve po novém zhodnocení na mezinárodní úrovni na sklonku minulého roku byl 21. srpen 1968 označen za nelegální a teprve od té doby bylo možno uvedený čin označit za trestný čin vlastizrady.

Bývalé představitelé KSČ by bylo možno vidět z různých trestných činů, tak jak se to děje v NDR či BLR. To by však mohla být msta spoluviníků na viníků, jak to naznačil ve své mezinárodní projevu pan prezident Havel. Takový postup nechceme.

Avšak pokud chceme být demokratickým a právním státem, nemělo by se podezření z trestného činu vlastizrady odbyt jedním stanoviskem generální prokuratury.

Byl by to těžký zásah právnímu vědomí občanů za situace, že podle par. 91 a násl. trestního zákona byla nespravedlivě odsouzena řada nevinných lidí. A ti, o kterých se ví, že se tohoto trestného činu dopustili, by zůstali bez odsouzení.

Nelze pomínout ani tu skutečnost, že naše národy čekají na pravdu o roku 1968. K jejímu odhalení by měl přispět i soudní proces. Společnost, která chce budovat demokratický systém vlády, musí znát svoji minulost. Poznání by v takovém procesu mělo přednost před potrestáním; některé skutky je možné odpustit, ale nelze je zapomenout.

Dopis OF Zlín Generální prokuratury ČSSR

Generální prokuratura ČR

Generální prokuratura SSR

(22. ledna 1990)

PROHLÁŠENÍ NEZÁVISLÉ VYŠETŘOVACÍ KOMISE

Odpovědní pracovníci Federálního ministerstva vnitra a pracovníci Státní bezpečnosti prohlásili, že zaměstnanci StB se na událostech dne 17.11.1989 prakticky nepodíleli, respektive odešli z průvodu ještě před jeho příchodem na Národní třídu. Dále tvrdí, že nemají žádný podíl na přípravě masakru. NVK zjistila případ příslušníka StB, por. Ludka Zifčáka. Por. Zifčák vystupoval pod krycím jménem Milan Růžička, takto se představoval aktivistům nezávislých iniciativ, mezi které se mu podařilo na jaře 1989 infiltrovat. Vydával se za studenta Vysoké školy báňské v Ostravě. Pro získání větší důvěry byl zadržován v cele předběžného zadržení přes 21. srpna 1989, kde se seznámil s dalšími aktivisty.

Před 17. listopadem rozšiřoval por. Zifčák alias Růžička prohlášení Nezávislého studentského sdružení, v tomto prohlášení byl uveden jako spoluautor. Kontaktní adresa byla poštovní schránka na poště v Jindřichské ulici. Tuto schránku také tento pracovník StB vybíral. Osobně se zasadil o odvysílání zmíněného prohlášení v českém vysílání Hlasu Ameriky. Zifčák/Růžička se zúčastňoval různých akcí, setkání aktivistů. Zúčastnil se samozřejmě také manifestace dne 17. listopadu a je nepochybné, že se speciálním úkolem.

Při odchodu z Albertova směrem na Vyšehrad vyzýval ostatní k tomu, aby průvod šel rovnou na Václavské náměstí, doslovně prohlášoval: "Už se s těma kurvama komunistickými musíme vypořádat." a podobnými projevy se snažil ovlivnit účastníky pietního aktu a dosáhnout výtržnosti či přímo násilností. Po odchodu z Vyšehradu se průvod s Zifčákem/Růžičkou v čele vydal po nábrží a takto došel až na Národní třídu, kde se zastavil před kordonem pohotovostního pluku.

Poručík Zifčák byl jednou z vedoucích osob v průvodu, nasměřoval jej na Národní a později seděl v první řadě téměř celou hodinu. Později poručík Zifčák, patrně dovedně předstíraje bezvědomí, ležel na zemi u vchodu do Ruduty a byl z Národní třídy odvezen sanitkou do nemocnice na Františku. Sanitka jela do nemocnice přes dvacet minut, je tedy pravděpodobné, že měla "malou zastávku".

P.S. Tato zpráva dle našeho mínění objasňuje dále pohled na události 17. listopadu a překvapuje nás, že přestože ji vydala ČTK, otiskly ji pouze redakce Rudého práva (značně zkrácená verze) a Zemědělských novin. Jsou redaktoři ostatních listů přesvědčeni, že jejich čtenáři již nepotřebují ohledně 17.11. nic objasnit?

Za Nezávislou vyšetřovací komisí: Martin Rezníček, Luboš Kohout

UTAJENÁ NÁVŠTĚVA?

Ve stínu návštěvy F. Zappy pobýval nedaleko od něj v hotelu Intercontinental na pokoji č. 546 bývalý mexický prezident z let 1970-1976 L. Echevarría Álvarez, čelný představitel Revoluční institucionální strany. Praze navštívil mimo jiné i Federální shromáždění. Později vedl srdečné rozhovory zejména se zástupci vedení Čsl. sociální demokracie, kteří i z této strany očekávají příliv pomoci.

Čtenáři Reportéra a posluchači zahraničních rozhlasových stanic budou mít tohoto pána v paměti dobře z roku 1968, kdy se proslavil ve funkci ministra vnitra mexické vlády a nechal před olympijskými brámi v Mexiku postrílet na náměstí Tri kultur asi 800 demonstrujících studentů. Můžeme tedy s napětím očekávat, jak se budou soudruzi z Čsl. sociální demokracie "revolučně institucionalizovat".

C. Klímsa

K VÝZVĚ HAVÍŘŮM URANOVÝCH A RUDNÝCH DOLŮ

Po více než čtyřech desetiletích obětovala celá řada našich spoluobčanů své zdraví původně pro udržení míru, později k zajištění nesmyslného napětí mezi národy různých politických uskupení. Mnozí tak činili z přesvědčení, mnozí z důvodů sociální nezbytnosti, bohužel tisíce také z donucení. Často se tak dělo pod rouškou vyhraněného třídního boje a s úmyslem obětovat na oltář totalitní moci jeho odpůrce. Považujeme za paradox socialistické zákonnosti, že ani po několikerém přehodnocení politické minulosti a rehabilitacích se nenašel jediný politík, který by zabezpečil nápravu mnoha sociálních nespravedlností a křivd beze zbytku. Pracovníci uranového průmyslu zůstávali na periferii zájmu společnosti. Z důvodu nesmyslné politické zaslepenosti se stala z československého uranového průmyslu otlučená věčná tabu a tím oblast bezmezného zneužívání moci a bezohledného mrzčení lidí, a to nejen údajných politických nepřátel. Společnost, která se před světem holedbala svými humanistickými ideály, zcela nehumánním způsobem ponižila lidskou bytost na nástroj, který lze po opotřebení odhodit. Nebrala ohled ani na ženy, jímž sice před světem zajistila volební právo a emancipaci, kterým však za mnohdy těžkou chlapeckou práci nedokázala poskytnout ani odpovídající důchodové zabezpečení a lékařskou péči.

Proto bude nezbytné odhalit všechna příkoří a bezpráví, s nimiž se pracující ČSÚP resp. bývalých Jáchymovských dolů a jiných rizikových

homických provozů setkávali a setkávají. Bude nezbytné poskytnout odpovídající sociální zabezpečení všem, jímž se ho dosud nedostalo. Bude nezbytné odhalit podvody a nezákonné manipulace, alibismus a zneužívání postavení a zajistit spravedlnost těm, kteří do homictví přišli, aby pracovali a ne aby po letech své práva vymáhali.

Proto byla při Komisi stávkových výborů ČSÚP a RD ustavena Nezávislá vyšetřovací komise, která si klade za cíl shromáždit podklady pro posouzení rozsahu nezákonností a sociálních nespravedlností, posléze pak zajistit nápravu prostřednictvím parlamentní komise. Jedním z hlavních cílů je zajistit všem současným i bývalým zaměstnancům nízkových homických provozů odpovídající zdravotní péči a další práva.

Vyzýváme proto všechny bývalé zaměstnance těchto provozů, jakož i pozůstalé, aby si na níže uvedených adresách vyžádali dotazník a po vyplnění jej zaslali zpět.

RNDr. Jiří Hlávka Jan Vácha
Stadurovská 1482 Ve vilkách 1759
347 01 Tachov 347 01 Tachov

Případné telefonické dotazy budou zodpovězeny na telefonních číslech 0165/5315 a 0184/3812.

Jan Vácha, mluvčí Komise stávkových výborů ČSÚP

V Praze dne 17.1.1990

Vážení,

Jsme rodiče žáků 5., 6. a 7. ročníků základních škol. Jménem těchto dětí vás žádáme o pomoc.

Když se děti dozvěděly, že budou mít možnost si vybrat z pěti světových jazyků, mnohé se těšily, že se konečně začnou učit ten jazyk, který chtějí a který v životě využijí. Máme na mysli například všechny kluky navštěvující kroužky výpočetní techniky, oni vědí, že se bez angličtiny neobejdou.

Na třídních schůzkách, které se před nedávnem konaly, nám bylo sděleno, že se všichni žáci budou muset povinně doučit ruský jazyk až do konce povinné školní docházky, tj. do 8. třídy.

Nejsou přitom ani učitelé, ani učebnice, dokonce učitelé ruského jazyka se bojí, že budou bez práce! S těmito argumenty nemůžeme souhlasit. Jsme přesvědčeni, že do září se dá mnohé vyřešit. Vždyť existují učebnice pro jazykové školy ZŠ, magnetofonové pásky a gramofonové desky. Učitelé se mohou přeskoukat podle nároků jednotlivých škol. O pomoc lze požádat studenty a externí spolupracovníky, dokonce se nabízí pomoc ze zahraničí.

APEL RODIČŮ

Z úst pana ministra Millera jsme slyšeli, že se jedná o studijních pobytech vysokoškoláků, středoškoláků a učňů v západních státech. Naše děti, až dorostou, už by se mohly domluvit. Proto je nezbytné nutně využít všech prostředků pro výuku anglosaských jazyků všech dětí.

Nechceme, aby měly důvod závidět svým jak mladším, tak starším spolužákům a kamarádům. Jsou dost velké a rozumné na to, aby pochopily, co je to demokracie, my samy jsme jim to od malička vštěpovaly. Naši něžnou revoluci prožívaly s námi a s námi se z ní radovaly. Ale nejsou ještě tak velké, aby si svoje právo výběru dokázaly obhájit.

Nikdy by nám neodpustily, že jsme to my, dospělí, neudělali za ně. Je to naše povinnost a čekat už nemůžeme a nesmíme.

Protože v denním úsku každý den máme hledáme zmínku o tomto problému a televize o něm stále mlčí, žádáme Vás za ně, nezapomínejte na ně a udělte pro ně všechno, co je ve Vašich silách.

Pět světových jazyků dostává šanci, ať ji tedy dostanou všechny děti. My je nesmíme zklamati, jsou jich tisíce, jsou naše a věří nám.

Vyzýváme proto Vaším prostřednictvím všechna OF v celé republice, aby zorganizovala podpisové akce za oprávněné požadavky našich dětí.

Rodiče dětí ZŠ z obvodu Praha

O STERILIZACI ROMSKÝCH ŽEN

(DOKUMENT CHARTY 77 Č. 3/1990)

Charta 77 upozornila na přetlaky v Romů a na jejich diskriminované postavení v Československu. První dokumentem č. 23 z roku 1978. Od té doby se postavení Romů u nás natolik zhoršilo a jejich problémy se natolik vyostřily, že si někteří státní úředníci v poslední době uvědomili naprostě fiktivní oficiální koncepci řešení tzv. romské otázky, kterou donedávna prosazovali. Během posledních dvou let došlo k určitým změnám v postupu úřadů vůči Romům. Není jinn už přiznáváno místo pobytu, jak bylo dříve běžné na základě ustanovení soupisu a rozprylu (viz uvedený dokument Charty 77), a národní výbory přestaly Romům znemožňovat nebo zakazovat vlastní kulturní činnost. Program jejich nucené asimilace jako nesvéprávné skupiny obyvatel vystřídala přístupnost myšlenky, že Romům má být umožněno, aby se na řešení svých problémů sami podíleli.

S těmito změnami ostře kontrastuje praxe, na níž Charta 77 také poukazovala už ve svém dokumentu o diskriminaci Romů z roku 1978 a která od té doby nabyla obudných rozměrů. Je to sterilizace romských žen, prováděná stále systematictější. Tato praxe je zaštiťována řadou paragrafů, vyhlášek a směrnic, které se o Romech nezmínují, ale spolu s ústně podávanými pokyny tvoří ucelený systém, který soustavnou sterilizaci romských žen povzbuzuje a kryje.

Provádění sterilizace žen upravuje v Československu směrnice č. 1/1972 věst. MZ ČSR a 9/1972 věst. MZ SSR. Na Slovensku došlo k další úpravě v roce 1986 (1.6.1986), která dovoluje, aby každá žena se třemi nebo více zdravými dětmi už po dosažení plnoletosti mohla požádat o sterilizaci. V Česku je sterilizace z důvodů antikoncepčních přípustná při více dětech, do 35. roku věku při čtyřech, po 35. roku při třech dětech. Antikoncepční sterilizace je ve směrnici ovšem nekorektně zařazena pod sterilizaci z medicínských indikací. Taková zákonná úprava je v nesouladu s okolností, že populační křivka v Československu klesá. Přestože byla věková hranice na Slovensku tak radikálně snížena, je počet neromských žen žádajících sterilizaci podle dostupných poznatků velmi malý a v některých krajích je tato možnost využívána prakticky jenom pracovníci zdravotnictví. Ostatní ženy se o této možnosti zřejmě nedovědí, zatímco romským ženám je energicky vnucována.

Předepsaná kritéria podle zdravotního stavu, počtu dětí a věku v praxi neplatí, pokud jde o ženy romského původu. Ty jsou ke sterilizaci hromadně a systematicky přemlouvány. Například ve Východoslovenském kraji bylo během roku 1987 sterilizováno 1.111 romských žen a v následujícím roce bylo do srpna sterilizováno dokonce 1.600 romských žen.

Je známo velké množství případů, kdy pracovník NV nebo lékař přemluvil ke sterilizaci zdravou romskou ženu ve věku od 19 do 25 let, matku jednoho nebo dvou zdravých dětí, žijících v uspokojivých podmínkách. Následná neplodnost je těmto ženám vysvětlena nedostatečně nebo vůbec ne a jsou jim zamlčovány zdravotní obtíže, které se po takové operaci často vyskytují.

Romské ženy jsou k souhlasu se sterilizací nejčastěji přemlouvány bez předběžného lékařského vyšetření. V romské čtvrti Chánov v Mostě bylo z celkového počtu 1.200 obyvatel obou pohlaví v krátké době sterilizováno 46 žen. Mladší z nich s méně než třemi dětmi byly posílány k psychiatrovi na vyšetření, zřejmě kvůli tomu, aby mohla být obcházena zákonem stanovená hranice věku a počtu dětí. Jsou zaznamenány případy, například v Náchodě

a v Mostě, kdy bylo romským ženám oznámeno až po operaci, že byly sterilizovány. Ženy o sterilizaci nežádaly a tato operace byla provedena bez jejich vědomí, například při porodu. V jiném případě byla romská žena, která po sterilizační operaci otěhotněla, donucena k interrupci s odůvodněním, že už dostala zapláceno za sterilizaci. Jinde byla dvaadvacetiletá Romka, matka jednoho dítěte, donucena ke sterilizaci výhrůžkou, že jí odeberou dítě do ústavní výchovy. Jako důvod ke sterilizaci byl uveden i tlak ze nájemné. Jinde nutil předseda MNV romskou ženu ke sterilizaci tím, že jí odmítal podepsat povolení ke stavbě rodinného domku. Vystavené ONV, dokud ona nepodepíše, že souhlasí se sterilizací. Od romských žen byl vynucován souhlas se sterilizací i výhrůžkou, že jim bude zastaveno vyplácení přídatků na děti. V Košicích byla mladá Romka, absolventka vysoké školy, vykonávající povolání odpovídající její kvalifikaci a žijící v plně uspokojivých sociálních podmínkách, hned po porodu prvního dítěte vyzvána lékařem, aby se podrobila sterilizaci, přestože ona i dítě byly zdravé. Tento případ obzvlášť flagrantním způsobem dokládá, že snaha o to, aby se romské ženy daly sterilizovat, je motivována jejich rasovým původem a ne kritérii zdravotními nebo sociálními.

Rozlišování podle rasy je ještě zjevnější v odstupňování dávek, které jsou ženám po sterilizaci vypláceny. Důvod a účel těchto dávek je nejasný a pravděpodobně nemá obdoby při žádné jiné operaci. Poskytování těchto dávek upravuje v Čechách par. 31 a par. 36 vyhlášky ministerstva zdravotnictví ČSR z 8.9.1988 č. 152 Sb., na Slovensku par. 31 vyhlášky ministerstva zdravotnictví SSR z 6.9.1988 č. 151 Zb. Ani tato ustanovení se o Romech nezmínují, nicméně ženy neromského původu dostávají po sterilizaci podle všech dostupných zpráv pouze 2.000 Kčs nebo o něco víc, zatímco romské ženy v Čechách dostávají do 10.000 Kčs a na Slovensku do 25.000 Kčs. Část těchto zvýšených dávek je vyplácena v hotovosti a část je poskytována jako materiální výpomoc. V praxi platí, že čím je romská žena mladší a čím méně má dětí, tím je poskytnutá dávka vyšší. Tato metoda ekonomické motivace prohlubuje dezintegraci romské menšiny. Neinformovanost a nevědomost romských žen je cynicky zneužívána, přestože je zřejmé, že zejména u mladých žen v mnoha případech přivodí rozpad rodiny a znemožní vznik rodiny s jiným druhem, a tak dohání tyto ženy k prostituci.

Interně, v ústních pokynech i v některých publikacích je výše dávek, vyplácených romským ženám, zdůvodňována tím, že tyto dávky jsou nižší než státní výdaje za ústavní péči o geneticky postižené nebo mentálně retardované děti. V článku autorské dvojice E. Posluchová - J. Posluch "Problémy plánovaného rodičovstva u cigánských spoluobčanů ve Východoslovenském kraji" (Zdravotnícka pracovníčka, 1989, č. 4, str. 220-223) je regulace porodnosti Romů zdůvodněna tím, že "jde o občanů, u kterých sa vo veľkej miere prejavuje negatívny postoj k práci i vzdelaniu, vysoká kriminalita, sklon k alkoholizmu, u žien k promiskuite, a v neposlednej miere retardácia za kultúrnym a sociálnym vývojom ostatných skupín obyvateľstva." Výskyt alkoholizmu, neovčenený stejně jako tvrzení o promiskuitě Romek, nezájem o vzdělání atd., to vše přisuzováno skupině obyvatelstva podle rasy, je tedy podle názoru této autorské dvojice dostatečným podkladem pro zásahy do porodnosti žen této skupiny. Takovéto a podobné úvahy se objevují zcela nepokrytě a nevyvolávají adekvátní odpor. Jejich exponenti a zřejmě i mnozí členi

takovýchto článků si pravděpodobně neuvědomují, že je tu hlásán princip, který byl hlavním znakem ideologie NSDAP, který za nacistické okupace způsobil mimo jiné vyvraždění českých a moravských Romů a po válce byl odsouzen mezinárodním tribunálem v norimberském procesu. V československém právním řádu je zločinnost tohoto principu stanovena zákonem o genocidii (par 259 tr.z.), který mimo jiné praví: "[1] Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu... b) provede opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo trestem smrti. [2] Stejně bude potrestán, kdo se na činu uvedeném v odstavci 1 účastní."

Praxe, uplatňovaná při sterilizaci romských žen, poukazuje na zdravotní a sociální aspekty podobným způsobem, jako to činila nacistická eugenie, když výskytem genetických poruch nebo poruch chování zdůvodňuje sterilizaci žen, u nichž takové poruchy nebyly zjištěny a sterilizace je jim doporučována nebo vnucována na základě rasové selekce, a když zmíněné poruchy charakterizuje jako vlastnosti rasové skupiny.

Zprávy o zvýšeném výskytu genetických poruch u novorozenců, souvisejících s ekologickou krizí, se týkají celé československé populace, avšak nejsou zneužívány jako argument pro hromadné, kampaňovité a vnucené sterilizace. Zprávy o mentálně retardovaných nebo geneticky posílených romských dětech slouží naopak jako argument pro takové sterilizační kampaně. Jako mentálně retardované nebo imbecilní jsou v těchto souvislostech označovány i děti, které ve škole neprospívají, protože nerozumějí vyučovacímu jazyku. Jindy jsou jako nevzdělatelné, retardované nebo imbecilní označovány děti z romských čtvrtí a osad, přestože je zřejmé, že poruchy zdraví nebo chování u těchto dětí souvisí s podmínkami, v nichž vyrůstají a které jsou zejména v romských osadách mnohem horší než v pověšných chudinských čtvrtích (slums) světových metropolí. Zprávy o insuficienci velkého počtu romských dětí, tradované v Československu ústně a ve sdělovacích prostředcích, v nezveřejňovaných expertizách, přednáškách, připomínkových řízeních k připravovaným zákonným předlohám atd. a někdy i v odborných časopisech, nebyly nikdy ověřovány a představují

pokleslou dezinformaci, která stimuluje rasistickou zaujatost. U romských žen, jimž je sterilizace doporučována nebo vnucována, nejsou kromě toho uvedené příznaky zjišťovány nebo ověřovány. Sterilizace romských žen se neomezuje na takové případy, kdy je důvod předpokládat, že sterilizace zabrání zrození geneticky posíleného dítěte nebo že by dítě muselo být světo do ústavní péče. V největší vlně sterilizací romských žen, která byla zaznamenána, bylo během čtyř měsíců roku 1988 sterilizováno 1.600 romských žen v jakémém kraji, mezi nimiž bylo pouze 20 až 25 žen mentálně posílených.

Závažná je též skutečnost souvislost mezi sterilizací romských žen a předpokládánými přírůstky romského obyvatelstva. Podle údajů získaných při sčítání lidu činil počet Romů na československé populaci v roce 1970 1,53% a do roku 1980 vzrostl na 1,89%. Tyto údaje jsou ovšem ovlivněny metodickými při provádění censu a nejsou spolehlivé. Ověřené prognózy o demografickém vývoji nejsou dostupné. Pravděpodobně je romská menšina v Československu početnější, než uvádějí oficiální statistiky. Dohady o hrozící populační explozi Romů jsou však zcela nepodložené a neberou v úvahu, že rozdíl mezi počtem dětí v chudých romských rodinách a počtem dětí v romských rodinách s vyšším sociálním standardem svědčí o zhruba stejných vývojových tendencích, jaké známe u české, slovenské nebo kterékoli jiné evropské populace za posledních sto let. Populační vývoj v Československu, zvažovaný vcelku a bez rasového rozlišení, žádné nebezpečí z přelidnění nevykazuje. Nepodložené poplašné zprávy o demografickém vývoji povzbuzují rasovou předpojatost a pravděpodobně poukazují na pravou povahu zde uvedených sterilizačních kampaní. Její příčinou není starost o zdraví obyvatelstva a snaha předejít zrození nevyléčitelně nemocných dětí, ale záměr, aby se ve skupině obyvatelstva vymezené rasovým původem nerodily děti. Toto úsilí vynakládají pouze osoby z většinové populace. Je tedy povinností Čechů a Slováků, aby si uvědomili svou odpovědnost a donutili příslušná místa, aby s touto trestuhodnou praxí skoncovala.

28.1.1990

Miroslav Lehký Jan Ruml Miroslav Tyl
mluvčí Charty 77 mluvčí Charty 77 mluvčí Charty 77

NECHCEME ZAVŘÍT OČI A UMŘÍT

Svědectví sterilizovaných romských žen.

"Poslouchejte, Romové, co se děje,
takovou věc nedopusťte,
nedopusťte takovou špatnost, aby brali ženy pod nože,
dva tisíce utraťte,
ale Romové se nebudou rodit." (současná romská lidová píseň)

ROKYCANSKO, Z.D., 37 let, 4 děti.

-Z jakého důvodu jste podstoupila operaci?

Při posledním těhotenství jsem chtěla na interrupci, ale lékař nechtěl, jediné když si nechám udělat podvaz vaječníků (sterilizaci). Nejdřív jsem nechtěla, bála jsem se operace. Po přesvědčení, že už mám hodně dětí a nyní že jsem opět těhotná, jsem svolila. Doktor mi pořád říkal, že mi interrupci neudělá, jediné se sterilizaci.

- Byla jste nějak poučena?

Nepoučili mě a nic mi o tom neřekli, jenom to, že už nebudu mít děti.

-Byla jste nějak vážně nemocná?

Před operací jsem nikdy nebyla vážně nemocná.

- Ted' po operaci máte nějaké zdravotní potíže?

Po operaci se asi za půl roku ozvaly bolesti v břiše a svírání u srdce. Před operací se mě vůbec neptali, jestli si na něco stěžuji a na žádné vyšetření mě neposlali. Mám problémy se štítnou žlázou, a přece mě operovali. Ted' jsem stále nemocná, hubnu a čímž se stále unavená.

- Souhlasil s operací Váš manžel a nelitujete toho?

Ano, lituji toho. Manžel o tom nevěděl a nesouhlasil by s tím. Myslel si, že mi udělá jenom interrupci. Když se to asi za týden

po operaci dozvěděl, chtěl hned jít k lékaři, aby mě to rozvázali. Řekla jsem o tom lékaři a ten mi odpověděl, proč jsem to manželovi řekla, že kdybych šla s jiným chlapem, taky bych mu o tom neřekla. Řekl mi, že mi to nemůžou rozvázat. Za operaci jsem dostala dva tisíce korun a koupila jsem za to věci na děti.

T.D., 38 let, 5 dětí.

- *Kdy jste se rozhodla ke sterilizaci?*

Po přemýšlení o těhotenství se mě zeptali, co bych chtěla, antikoncepci (DANA) nebo sterilizaci vaječníků. Odpověděla jsem, že chci DANU, protože se bojím operace. Lékaři mě ale přesvědčovali, že už mám dost dětí a že jsem mladá. Prý bych se jenom nechtěla porodit nebo interrupci. Říkali, ať nejsem hloupá a myslím také na sebe. Pak jsem z nerozumu svolila a teď toho lituji.

- *Byla jste nějak nemocná?*

Ne, jsem jenom vážně nemocná a moje děti také ne. Nyní, když zvednu něco těžšího, tak mi bolí jizva v podbřišku.

- *Dostala jste po operaci nějaké peníze?*

Když jsem po operaci šla pro potvrzení, zdravotní sestra mi ho nechtěla dát a řekla mi, že není jisté, zda mi to ONV zaplatí. Po krátké hádce mi to potvrzení napsala a na ONV mi vyplatili 2000 Kčs.

- *Víte o neromské ženě, která by podstoupila stejnou operaci?*

Ne, neznám žádnou, která by si to nechala udělat. Romských žen znám asi deset.

- *Věděl o operaci manžel?*

Nevěděl a řekla jsem mu to až v nemocnici po operaci. Nesouhlasil s tím a ještě dlouho po tom se se mnou o to hádal. Říkal, jaký jsem měla důvod udělat takovou hloupost.

MOSTECKO, P.M., 33 let, 3 děti.

- *Jak jste se vůbec o sterilizaci dozvěděla?*

Od sociální pracovníce na NV, která se nás vyptávala, kdo by se chtěl sterilizovat.

- *Jakým způsobem jste o sterilizaci žádala?*

Šla jsem na NV a tam řekli, že se to zařídí přes psychiatrii. Jinak to neudělají. Paní doktorka z psychiatrie to doporučí, pak jdete na vyšetření a potom na operaci.

- *Znáte nějaké ženy, které podstoupily stejnou operaci?*

Ano, znám. Jsou dokonce ještě mladší než já a mají i můň dětí. Třeba jednadvač, dvaadvacet let. Mají dvě děti a taky jenom jedno.

- *Jak je možné, že jim to povolí?*

To je právě přes tu psychiatrii. Neukážou nám a nevíme, co je v obálce od lékaře na psychiatrii, kterou předáváme sociální pracovníci.

- *Ví se o možnosti této operace mezi neromskými ženami?*

Ano, ví. Dvě se mnou ležely v nemocnici. Dohadovaly se a nevěhly tomu, že my dostáváme deset tisíc a ony jenom dva tisíce.

- *Musely také k psychiatrovi?*

Nemusely a nám se smály, že musíme, a divily se, jak je to možné.

- *Chodí všechny romské ženy k psychiatrovi pro doporučení?*

Ne. Starší ženy už chodit nemusí, jenom ty mladé. Pokud má mladá žena dvě nebo tři děti, tak musí k psychiatrovi, když má čtyři, tak už také nemusí.

- *Můžeme se zeptat, co jste s penězi udělala?*

Koupila jsem něco do bytu. Na sebe a pro děti jsem nekoupila vůbec nic. Deset tisíc utratíte za jeden den.

VÝCHODNÍ SLOVENSKO, žena, 3 děti.

- *Hvažujete o sterilizaci?*

Předseda NV mi odmítl podepsat papíry, abych dostala přídavky na děti, a řekl mi, že jsem se mohla dát už dávno operovat. Dřív to

přeci nešlo dobrovolně, zákon vyšel až teď. Jak teď tedy můžu jít, když nejsem operace schopná? Asi před měsícem jsem byla na přerušení těhotenství a prosila jsem doktora, aby mě vzal na operaci. Doktor mi řekl, že mě nemůže operovat, když beru prášky. No, a kam teď mám jít? Napíšu o tom do Bratislavy, kvůli čemu mi nechťj podepsat papíry, abych dostala výživné.

Žena, 27 let, 5 dětí.

- *Vy také nedostáváte přídavky?*

Ano, nechťj mi je dát a abych mohla dostat, musela bych se dát operovat. Proč bych se měla dát operovat, zkazit si život a přestat mít schopnost rodit děti. Jestli přec žiju s mužem, tak chceme děti mít. Jestliže se s tím do ty, co už mám, tak se postarám i o ty další. O své děti se starám, já a NV je tu od toho, aby potvrdzoval papíry, které jsou, ale oni nepotvrzují nic. Tady je hodně žen, které nedostávají mateřské přídavky. Některé už je dostávaly, ale předseda NV jim je zabírá. Když přijdou, tam mu nadávají, že má tolik dětí, třeba i v porodnici.

Žena, 25 let, 5 dětí.

- *Vám také, když žádáte, nechťj dát příspěvky?*

Ano, mému dítěti jsou už tři měsíce a sestřině je už šest měsíců a předseda nám nechce nic podepsat. Posílá nás na operaci. Sestra ani já nechceme, nikdo nechce. Já jsem ještě nebyla, ale sestra už ano. Peníze, které za to dávají, se rozkutálejí a život je kde? Já bych nešla a už ani nechodím o něco žádat, protože pořád vyhazuje. Zeptá se, jestli jsme operované a když zjistí, že ne, tak jen zařve "Ven!"

Žena

- *Vy jste se dala operovat?*

Můj manžel je ve vězení a předseda NV mi nechťl dát potvrzení, abych mohla dostat z vězení přídavky na děti. Mám čtyři děti. Kdybych nedostávala sirotčí důchod patnáct set po zemřelém prvním muži, děti by umřely hlady. Na maličkou, co se mi narodila teď, jsem dodnes nedostala porodné. Nechtěl mi ho dát. Muž je ve vězení na rok a osm měsíců a žádné peníze jsem odtamtud nedostávala. Potvrzení jsem nedostala, protože jsem se nešla dát operovat. Kolikrát jsem tam šla, tolikrát mě vyhodil. Tak jsem se nechala operovat. Dnes jsem se vrátila a zítra tam půjdu, aby mě to potvrzení konečně dal. Jestli mě ho ale dá, to nevím.

- *Za co je Váš manžel zavřený?*

Kvůli práci. Protože už byl zavřený jednou a má astma, tak ho nechťli nikde do práce vzít. Nesmí pracovat v prašném prostředí. Jezdil až do Prešova, ale žádný podnik ho nechťl. Vzali by ho jenom jako vrátného na strážnici, ale on neumí číst ani psát, tak to dělat nemohl. Dělal pak v Malém Šariši na poli a v prachu. Dlouho to nevydržel, čtyřikrát měl záchvat a zhroutil se. Potom byl v nemocnici. Chodil všude a ptal se, nemohl za to, že ho nevezali. Potom ho zavřeli. Kdybych dostala to potvrzení, nikdy bych pod nůž nešla.

- *A za tu operaci Vám dají peníze?*

Ano, mám napsáno, že dvacet tisíc. Ale kdoví. Tady na NV je i tajemnice taková, ještě horší než předseda. Dokud se člověk nedá operovat, nedají nic. Říkala jsem jim: "Máte dcery, dejte svoje dcery! Donuňte je! Nenuťte nás, Romy! Jsme ještě mladé, chceme si také něco užít. Nechceme zavřít oči a umřít."

- *Máte Vy nebo někdo jiný zdravotní potíže po operaci?*

Ano, znám nějaké případy. Třeba v nemocnici se jedné ženě zatočila hlava, až upadla. Jedna žena, na kterou kdybyste se podíval, řeknete, takové nedochůdče. Sestřičky v nemocnici říkaly, že nebylo do čeho jí dávat injekce a jak to ten předseda mohl dopustit, že takové slabé děvče a ještě k tomu s nemocným srdcem donutil k operaci. Mě se obě zasmívá před očima, jen tak tak, že neomdlím.

Muž

- Můžete nám popsat případ Vaší ženy?

Mé ženě je 35 let. Měli jsme sedm dětí a jedno nám umřelo. Nechtěl jsem, aby se dala operovat. Protože máme jen malý domeček, takovou chatrč, a bydlí nás tam deset, chtěl jsem postavit dům. Pozemek jsem už měl, ale stavbu mi předseda nepovolil. Měl jsem vykopané už i základy. Potom se manželka dala sterilizovat, tak jsem chtěl koupit materiál. Nepovolili mi to ani teď - kdepak! Já jsem v důchodu, nepracuji. Řekli mi, že na takové domy, jako mají Romové, mi nic nemůže dát. Chtěl jsem dva domečky, abychom mohli žít společně s dětmi. V kuchyni spíme i vaříme. Nepovolil, protože tu prý mají být bytovky. Ale kde nic, tu má. Přijel až za deset let. Předseda nutí Romky, aby se nechali operovat, i on farář už proti tomu kázal. Výbor si dělá, co chce. Nepociťuji žádnou ani úrazovku.

Žena, 25 let, 4 děti

- Jaký je Váš případ?

Když začali dávat peníze, řekla jsem si, stačí mi čtyři děti a půjdu se dát operovat. Vyřídila jsem si papíry a dala jsem je paní na sociálce. Bylo mi divné, že jsem už čtyři roky neotěhotněla a pomyslela jsem si, jestli mě to už neudělali. Tak jsem šla k předsedovi a řekla jsem mu, jak to, že jste mi to udělali a já nedostala peníze. Předseda vyvalil oči, vzal telefon a zavolal paní na sociálce. Ta mu řekla, že takový případ ještě neměla, ale že se to dá mezi nimi vyřešit. Řekla mi, abych šla do porodnice a vzdvihla si papíry o sterilizaci. Když jsem tam došla, tak už se s nimi mluvili jinak než s předsedou. Doktoři říkali, že nemám nárok na peníze, protože je to už čtyři roky a že lžeta na nárok je jeden rok. Jak jsem si to mohla vyřídít, když jsem o tom vůbec nevěděla? Ani já, ani můj manžel. Udělali mi to bez mého souhlasu. Děti byly zdravé, ale šla jsem na císařský řez. Jsem ještě mladá, je mi teprve dvacet pět let. Doktoři a paní na sociálce mě podvedli.

(z dokumentace Z. Andře a R. Pellara sestavil Jan Brabec)

"HAVEL NA WAWEL"

Přesně toto heslo zaznělo v pátek před budovou sejmu na Wiejské ulici ve Varšavě, zrovna když zde prezident ČSR pronášel svou řeč k poslancům Polské republiky. Těch několik stovek lidí, kteří sem přišli demonstrovat sympatie k naší nové hlavě státu, nepředstavuje samozřejmě žádnou významnou a definovanou politickou sílu. Nicméně jejich surrealistické přání dost přesně ilustruje aktuální nálady značné části polské veřejnosti. Ve volání "Havel prezidentem!" je slyšet především zklamání nad současným stavem politické scény Polska. Zklamání z toho, že ačkoliv tato země začala s demokratickými reformami jako první, má stále ještě v čele militantní symbol stanného práva, kdežto Československo se svým opožděným startem běží už v mnohem lepší pozici. Stejně tak je ve výše uvedeném výkřiku obsažen i nátlak na mocenské struktury, aby co nejrychleji revidovaly metody, kterými chtějí v Polsku zavést demokratický systém. Čím dál víc lidí je znechuceno opětovným kabinetním politikařením a selektivní informovaností, čím dál víc lidí začíná mít dojem, že se na dalším vývoji společnosti nemohou nijak podílet. A Havel, morální autorita dosazená u sousedů na prezidentský stolec, je jim symbolem opačného přístupu.

Bez ohledu na to, jak se nám polský pohled na rychlost demokratických změn v ČSR může zdát idealizovaný, skutečností je, že Havlova popularita nad Vislou je opravdu značná. Potvrzuje to i "Sto lat", odzpívaných na jeho počest v Sejmu. Tím se nemůže pochlubit ani Bush.

V kontextu dobře známého polského odstupu ve vztahu k Čechům představuje současná fascinace osobou našeho prezidenta nepochybný vklad k budoucímu partnerství. Nutno však prozatím vidět i ne zrovna růžovou realitu: vzájemné přátelství k sobě dnes cítí pouze intelektuální elity obou zemí, zatímco průměrný občan vězí až po uši v dávných resentimentech a mýtech. Obraz českého Pepíka zaměstnaného pitím hektolitrů piva a konzumací ďábelských porcí "knedlíčků" střídá obraz polského vaxiáka, šmelináře a ochlasty. S takovou vzájemností se žádná velká družba dělat nedá. Ještě absurdnější je mluvit o konfederaci: v době, kdy oba státy dělí skutečná železná opona celních překážek a tunistických omezení, kdy neexistují reciproční slovíčka,

učebnicích jazyka nemluvě. Imaginace Zbygniewa Brzezińskiego zapracovala tentokrát předčasně. Uvědomují si to i polští přátelé, kteří myšlenky konfederativního uspořádání nakrátko podlehli. Za všechny ono vystřízlivění manifestoval do vlastních řad Adam Michnik otázkou, kdo že by se hmul do manželství se čtyřistamilionovým dluhem.

"Havel na Wawel" není přirozeně jedinou bombou polského uličního arzenálu. Desperátnější model nátlakového spektra zastupuje časté sgrafio "Komuno wróć!" (Komouši, vraťte se!). Nejde o nostalgii po rozpadlém monopolu PSDS, ale o poloironický komentář dosavadních výsledků nové hospodářské politiky vlády. Prvního ledna odstartoval Mazowieckého tým drastickou ekonomickou reformu, která má za cíl v prvé řadě zničit inflaci, skončit s dosavadním panstvím dolaru (čili černého trhu) a nahradit ho zmrtvýchvstalým zlotým. Zmrazené mzdy a vzrůst cen (o více než 45% za tři lednové týdny) už nese rychlé ovoce: bankroty malých firem a beznadějně panoráma bída otevírající se před celými sociálními skupinami. Noviny publikují srdcervoucí dopisy důchodců, kteří mají finanční problémy s nákupem doslova základních potravin. Na druhé straně se však v obchodech objevilo zboží do té doby nevidané: domácí potřeby, cizokrajné ovoce, maso, sýry... Ceny jsou přirozeně astronomické, avšak díky svérázným tržním regulacím se očekává pokles. Spotřebitelé touží zahájili nikým neorganizovanou válku. Vysněné chladničky a televizory leží v krámech bez povšimnutí - nikdo je nekupuje. Tovární sklady se plní nežádaným zbožím a ředitelé prosí prodáváče o odběr do komise. Tatáž pravidla platí u benzinových pump. Poslední zvýšení ustálilo cenu 1 litru benzínu na 2400 zlotých. (Při dnešním kursu to znamená přesně 10 Kčs, což není pro Čecha nijak šokující, ale nezapomínejme, že průměrný plat v Polsku je v přepočtu cca 1000 korun.) Tichá dohoda řidičů zahájila jako protitah spartánské šetření a odběr klesl o čtvrtinu. Objevily se už první nabídky západních firem ochotných prodávat litr kvalitního benzínu za 1400-1500 zlotých. Zdá se, že život monopolní firmy CPN (Centrala paliw naftowych) se chýlí ke konci. Uštívání konzumentů doufají, že krátko po ní půjdou na věčnost i další vyděračská seskupení. Mimochodem - nejvíc výtek vůči nové ekonomické

reformě je způsobeno údajně příliš vlažným úsilím vlády o souběžnou destrukci monopolních výrobců.

Stupidní a časově náročné potíže s čistě technickým zabezpečením všedních úkonů existence znají dopodrobna všichni občané sovětské sféry vlivu. V Polsku však komunistická sabotáž základních civilizačních "vymožeností" dosáhla skutečné virtuozity. Nejedná se přitom o nic do očí bijícího: jen drobné vpichy otrávenou jehlou, které v souhrnu dělají život neúnosnějším. Příklad za všechny - telefonní síť.

Naprostá většina dnes fungujících linek byla instalována někdy kolem roku 1927. Po válce se v této oblasti nijak nerýbně nevyvíjelo a současný stav je něco mezi groteskou a tragédií. Ziskat stanici je pro normálního člověka téměř vyloučeno - například ve Wroclawi je čekací lhůta minimálně deset let, ve Varšavě ještě déle. Přitom už před dvěma lety přišli někteří náhodou na nápad komunistického telefonického vybavení PLR. Komunistická vláda to však odmítla, neboť součástí smlouvy měla být privatizace nové sítě. Při puči ze 13. prosince 1981 poznala garnitura Jaruzelského obrovské výhody státního monopolu v oblasti komunikace. Tváří v tvář mocenským zájmům šly tedy drobné lidské patálie stranou a masa občanů zůstala odsouzena k používání telefonních budek. Hovor stojí 20 zlotých. V současné době se mince této hodnoty vyrábí ve třech velikostech, do telefonů se hodí pouze prostřední verze: "střední dvacítká". Díky inflaci dnes stojí výroba víc, než potom mince sama představuje, takže produkce kovových peněz byla silně omezena. "Střední dvacítká" se proto logicky stala nedostatkovým artiklem, za který se na černém trhu platí až 250 zlotých. Podaří-li se vám ji nakonec sehnat, čeká vás ještě cesta za automatem, který náhodou funguje. A těch taký není mnoho.

Neustále klesající cena peněz přináší občas nečekané výhody. V okolí Wroclawi mohou občané používat telefonní automaty zdarma, neboť to stát vyjde levněji, než platit sílu, která by pravidelně z přístrojů vybírala bezcenný kov.

V souvislosti s kompletním zbídačením země jsme v Polsku, stejně jako v ostatních zemích bloku, svědky zvláštního jevu. Člověk by čekal, že viník celé té katastrofy - komunistická strana - bez řečí uzná své destruktivní šílenství, vrátí zbytky nakradeného majetku a tiše se stáhne do pozadí. To se nestalo ani v nejmenším. Naopak: místo pokání maska uktivdnosti, místo nezištné spolupráce stará arogantní drzost. Vládnoucí opozice vyhlásila "křesťanskou" koncepci zúčtování, která se odvolává na dobrovolné pochopení situace a na pocit spoluodpovědnosti - tedy na fenomény komunistům bytostně cizí. U nich i nadále rozhoduje pouze síla, centrální přinucení a dekret. Lehce pochopíme, že při tak rozdílném přístupu prostě ke konfliktům dojít musí. Malou ukázkou je třeba nynější aféra s obsazováním budov stranických sekretariátů.

Celé měsíce od "kulatého stolu" čekali občané trpělivě na chvíli, kdy komunisté sami od sebe pochopí ne-li změnu ve společenské atmosféře, tedy aspoň změnu v rozložení politických sil. Rozpadající se města trpí nedostatkem nemocnic, škol, mateřských školek atd., ale členové strany, která za to všechno může a která doslova propadla ve volbách, dál nevzrušeně schůzovali ve svých početných a luxusních budovách. Limit trpělivosti byl vyčerpán na přelomu roku: začalo masové obsazování sídel PSDS. Vznikl spor, který se řeší v Sejmu, v televizi, v novinách. Jedna strana operuje potřebami lidí a tím, že zabraný majetek byl vybudován z prostředků uloupených společností, druhá se rozčiluje nad "porušováním práva". Nutno říci, že absurdní stav, kdy zloděj křičí chyťte zloděje, podporuje i nešťastná tak-

tika opozičního establishmentu, který jako by nebyl schopen postavit se jednoznačně za oprávněné požadavky veřejnosti. Sejm minulý týden zamítl návrh dvanácti poslanců na znárodnění majetku PSDS a místo toho povolal komisi, která má prozkoumat, co všechno téhle organizaci "opravdu" patří a co ne. Po oddělení zma od plev dostane nezákonně držené vlastnictví zpět do svých rukou lid. Nikomu však není příliš jasné, jak po čtyřiceti letech prorůstání státních a stranických financí zjistit, co je čí.

Několikrát tady padla poznámka o vládnoucí opozici či opozičním establishmentu. Je to poněkud nejasný termín. Pro potřeby této zprávy jím označuju tu část opozice, která vedla jednání u kulatého stolu a dnes je garantem dohod u něj vzniklých. Schematicky vzato se jedná o: Walesův tým v Gdaňsku. Geremekův tým ve Varšavě a vládu. To jsou (kromě "obrozujících se" komunistů) tři hlavní mocensko-politická centra, disponující finančními i organizačními prostředky, a tím pádem i vlivem na veřejnost. Kriukův zmíněný koalice je spousta, někdy velmi ostrých a zásadních, avšak většinou jim chybí materiální zázemí, takže skomírají a hořnou kdesi na okraji politické scény. Není snad třeba vysvětlovat, co tato ztráta (či spíš: vědomá eliminace) kritického zrcadla a možné soutěže idejí znamená pro kvalitu společenského života. Michnikova Gazeta Wyborcza by se svým více než půl miliónovým nákladem jistou kritickou roli sehrát mohla a také to do určité míry dělá, ale šéfredaktorovo angažmá u kulatého stolu a jeho vazby na varšavskou skupinu plnou nezávislost samozřejmě nedovolují.

Podle vyjádření samotného premiéra jsou zhruba tři čtvrtiny politicky důležitých rozhodnutí buď konzultovány nebo přímo formulovány v Gdaňsku. Zdá se však, že Mazowiecký v poslední době přechází na samostatnější kolej. Jeho pozici nepochybně posílil fakt, že veřejnost v zásadě nové vládě důvěřuje a realizovaný program dostal její opatrnou podporu. Naopak akcie Lecha Walesy, zdá se, klesají, zvláště mezi mládeží a v kruzích inteligence. Milovaný "Lechu" se podle některých kriuků propadá stále hloub do podrážděné ješitnosti a megalomanie. Popularitu mu nezvyšují ani vladařské manýry a mírně řečeno netradiční způsob boje s politickými protivníky. Walesa se, jak známo, vzdal příští kandidatury na předsedu "Solidarity". Všeobecně se předpokládá, že si tak uvolnil ruce pro výskok na prezidentský stolec. Na stěnách varšavských činžáků se už objevily varovné nápisy: "Ani kaprál, ani generál!" Generála už známe, desátnická hodnota patří uchazeči z Gdańska.

Ošklivost a šedivá beznaděj polských měst překvapí dokonce i československého návštěvníka. Základní panoráma ohrad z vlnitého plechu, nesmyslných a rozpadajících se konstrukcí, kouřících fabrik a odpudivých paneláků je podobné jako doma, ale přesto zde cítíme něco navíc. Tomasz Jastrun nebo Adam Michnik považují za to "něco" šok ze stanného práva. Šok z brutálně umrtvených nadějí a následných osm let vyčerpávajícího zápasu. Jiní vidí zlom hned v začátcích komunismu, popisují nekonečnou cestu vzdoru, slibů a zrad, na které lidem prostě došla energie. Snad nej dál do historie sáhl Andrzej Kaminský z Gazety Wyborczej. Na rozkopané autostrádě uprostřed estébáckého sídliště jsem se ho zeptal, proč je Varšava tak strašlivě smutná.

"Protože jsme tady měli povstání, kur-va!" odpověděl mi. (il. leden 1990)

Uzávěrka čísla 45: 29.1., 21.00hod

nezávislé
tiskové
středisko
N . T . S

(Informační servis, dvakrát týdně vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Jan Hrabina, Ivan Lampert, Zbyněk Petráček, Jan Ruml, Ondřej Ryš, Jan Slovák, Jaroslav Špurný, Miroslav Šimáček, Petrůška Šustrová, Jáchym Topol, Martin Waleš, Josef Zajíc).

Síť stávků vzniklo 18.11.1989. Sloužím redakci REVOLVER REVUE a SPORTU. Během dvou dnů se k němu přidal množství dobrovolných spolupracovníků, které s technických důvodů nelze jmenovat všechny, avšak bez nich by naše práce nebyla realizovatelná. Redakce děkuje všem, kteří se naší práci účastní a podporují ji.

Adresa: BOLZANOVA 7, PRAHA 1, tel. 22 19 60 nebo 22 17 26, fax: 222 3041